

**Arkeologisk undersøkelse 1983/1984,
Dyrnes lok I, ID34211, S14034, Venja
gnr. 61, bnr. 15, Finnøy k., Rogaland.**

Arne Johan Nærøy
Jane Floor
Morten Kutschera

AM saksnummer:
Journalnummer: 00/00190

Dato: 03.10.2019
Sidetall: 14 / 15 vedlegg
Opplag:

Oppdragsgiver: Arkeologisk museum, Universitetet i
Stavanger

Stikkord:
Tidligmesolittikum
Mikrolitter
Lok. I Dyrnes, Venja

Oppdragsrapport 2020/7
Universitetet i Stavanger,
Arkeologisk museum,
Avdeling for samling

Utgiver:
Universitetet i Stavanger
Arkeologisk museum
4036 STAVANGER
E-post: post-am@uis.no

Stavanger 2020

**Arkeologisk undersøkelse 1983/1984,
Dyrnes lok I, ID34211, S14034, Venja gnr.
61, bnr. 15, Finnøy k., Rogaland.**

Arne Johan Nærøy
Jane Floor
Morten Kutschera

Universitetet
i Stavanger

Arkeologisk museum

Forord

Avdeling samling arbeider med restanser fra arkeologiske undersøkelser fra 1970-tallet og fremover. Hensikten er å sikre grunnleggende dokumentasjonsmateriale, katalogisere uklassifisert materiale, kvalitetssikre ferdige kataloger og publisere katalogene. Videre skal funnmaterialet sikres med kontrollgjennomgang, merking og ompakking før ny magasinerings.

Flere undersøkelser fra denne perioden har ikke ferdigstilte rapporter med katalog og dokumentasjon. De er heller ikke publisert men kan være omtalt og brukt både i forskningslitteratur og i formidling. Presentasjon av noen av disse lokalitetene i kortfattede og oppsummerende oppdragsrapporter vil forhåpentlig gjøre materialet mer tilgjengelig for både forskning og formidling samt sikre materialet for fremtidig forskning.

02.02.2020

Arne Johan Nærøy

Tittel

Innhold

Sammendrag	4
Innledning.....	5
Bakgrunn for undersøkelsen	5
Arkeologiske registreringer og undersøkelser	6
Metode og dokumentasjon.....	8
Metode.....	8
Beskrivelse av lokaliteten	9
Stratigrafi.....	9
Katalogisering.....	10
Funn.....	10
Beskrivelse av strukturer	12
Naturvitenskapelige analyser	13
Litteratur og rapporter	13
Vedlegg.....	14

Figurer

Figur 1 Dyrnes plassering i Boknafjordbassenget.	5
Figur 2 Oversikt over registrerte kulturminner Venja gnr. 61, Finnøy k.	7
Figur 3 Kjerner av flint fra Lok. II Dyrnes, Venja gnr. 61 Finnøy k.	8
Figur 4 Kjerne- og skiveøkser fra Lok. II Dyrnes, Venja gnr. 61 Finnøy k.....	11
Figur 5 Mikrolitter fra Lok. II Dyrnes, Venja gnr. 61 Finnøy k.....	12

Tabeller

Tabell 1 Lokalteter og løsfunn fra Venja gnr. 61, Finnøy k.....	6
Tabell 2 Fordeling av råstoff til slåtte artefaket fra Lok. II Dyrnes, Venja gnr. 61 Finnøy k.	11

Sammendrag

Undersøkelsen av Lok. II Dyrnes, Venja gnr. 61 Finnøy k. var et tidlig og viktig bidrag til forskning om den eldste bosetning i Rogaland og på Sørvestlandet.

I løpet av de to årene undersøkelsen foregikk ble det samlet inn nær 12800 artefakter fra utgravning av 33 kvm av en lokalitet som ble beregnet til ca. 200 kvm. Lokaliteten har en «klassisk» beliggenhet for boplasser fra tidligmesolittikum med en skjermet beliggenhet på en holme som var et utstikkende punkt mot et stort fjordbasseng og med alternative landingsplasser for sjøveiskommunikasjon. Den ligger i dag 27-28 m.o.h.

Funnene inkluderer en stor samling mikrolitter, særlig lansettmikrolitter samt noen tangespisser. Skive- og kjerneøkene er alle av flint som er nær det eneste råstoffet som er dokumentert brukt. Teknologisk karakteriseres kjernene ved bruk av ensidige en- og topolede kjerner med spiss avspaltningsvinkel. Funn, råstoffbruk og teknologi plasserer lokaliteten i siste halvdel av i tidligmesolittikum. Det er ingen spor av andre, yngre, sekundære faser i funnmaterialet.

Som konklusjon etter undersøkelsene i 1983/1984, katalogiseringen i 1996 og etter denne revisjonen av funnmaterialet ansees det som mest sannsynlig at vollene som innledningsvis ble tolket som spor av tufter, er sekundære forstyrrelser i forhold til den tidligmesolittiske fasen. De er trolig fra bronse-/jernalder slik det to 14-C dateringene antyder.

Tross den yngre forstyrrelsen av den tidligmesolittiske bosetningsfasen ansees materialet som svært interessant i forskningsmessig sammenheng.

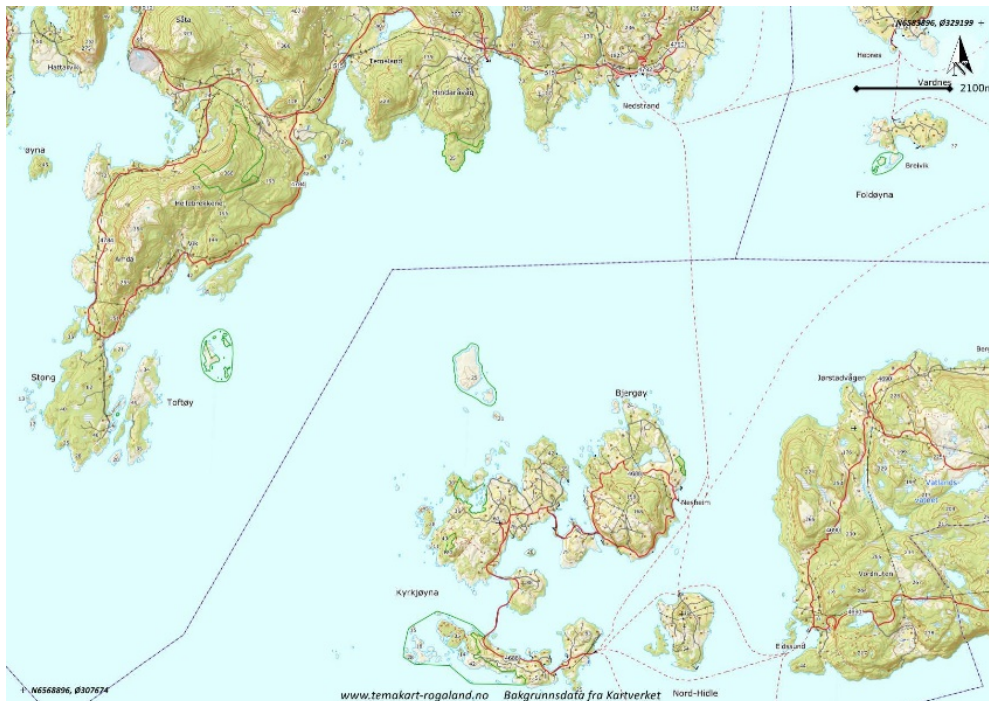
Innledning

Bakgrunn for undersøkelsen

Boplassene på Dyrnes på Venja gnr. 61 i Finnøy kommune ble undersøkt i 1983 og 1984. Undersøkelsene ble ledet av Jane Floor som publiserte materialet i to artikler. En artikkel i Haug og Heidni nr. 1989:3 og før det i 1986 i en forskningsartikkel i Mesolithic Miscellany vol. 7, no. 1 etter et internasjonalt fagseminar. Begge er lagt ved som vedlegg. Sitater fra artiklene er satt i hermetegn i teksten nedenfor.

Lokalitetene ble gjenstand for undersøkelse både på grunn av dateringen til tidligmesolittikum men også sporene av det som så ut til å være boliger knyttet til disse funnene. Begge deler var svært interessant forskningsmessig på det tidspunktet undersøkelsene ble gjennomført og ville vært det også i dag. Hvis lokaliteten bestod av tufter fra tidligmesolittisk tid ville det være et sjeldent funn og viktig for forståelsen av den tidligste bosetningen i Rogaland og i Norge. Lokaliteten ble også den første utgravde tidligmesolittiske lokaliteten i Rogaland.

Undersøkelsene ble gjennomført som en forskningsundersøkelse med delfinansiering fra Arkeologisk museum i Stavanger (AmS) og Bygdeboknemnda, Finnøy k. (Floor 1989). Undersøkelsen var del av ett av forskningsprogrammene ved AmS som omhandlet den tidligste bosetningen i Rogaland og i Norge (Lillehammer 2016, 76).

Figur 1 Dyrnes plassering i Boknafjordbassenget.
(Lokaliteten ligger på nordligste nes der det står Bjergøy på kartet.)

Arkeologiske registreringer og undersøkelser

Lokalitetene på Dyrnes ble funnet i 1978 i forbindelse med registreringer for ØK – økonomisk kartverk på Venja gnr. 61, bnr. 15, Finnøy k. Funnene fra registreringene er katalogisert under museumsnummer S10861 og S10862, tabell. En av lokalitetene med registreringsnummer 5420 K8 R2 (senerer ID34211) og omtalt som lokalitet I ble senere forundersøkt og videre undersøkt i henholdsvis 1983 og i 1984. Lokaliteten er ikke totalgravd.

Jane Floor beskriver lokaliteten slik:

«Lokaliteten ligger et stykke inne på et nordvendt nes på en flate inntil en bergskråning i sør. Mot nord-øst faller terrenget brattere. Det er mye berg i dagen og lite løsmasser på neset. Boplassen dekker et areal på ca 200 m². Innenfor dette området ligger tre ovale groper med tildels kraftige voller rundt. Det indre av tuftene måler 3x6,6 m, 2,5x5,5 m og 2x4 m. Ved prøvestikking ble det konstatert flint både i veggvollene og i det indre av tuftene.»

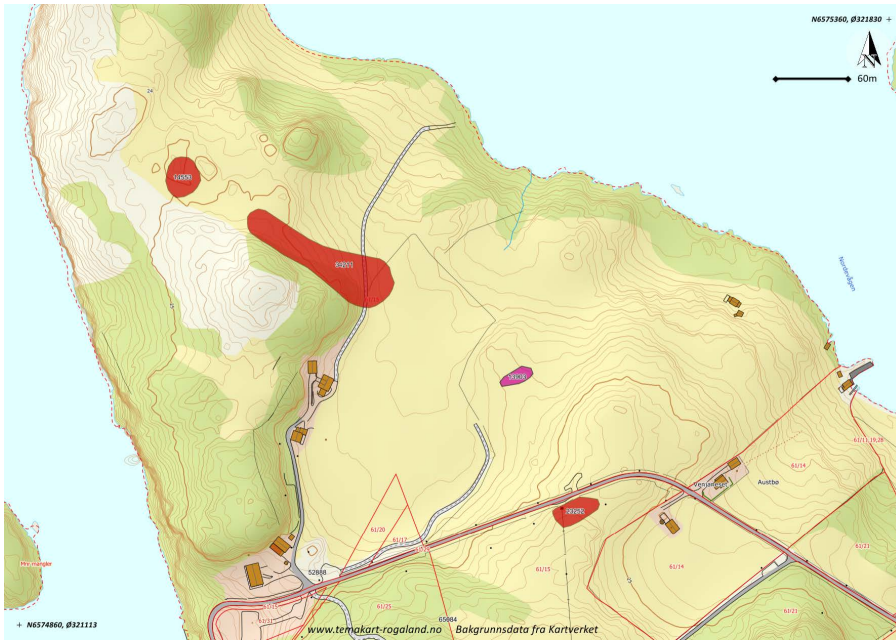
I forbindelse med undersøkelsen ble det utført flere naturvitenskapelige undersøkelser med uttak av geomorfologiske og paleobotaniske prøver av henholdsvis Per Blystad (1983) og Lotte Selsing (1983), se vedlagte rapporter. Rapportene fra disse undersøkelsene er lagt ved. Det ble også gjort en utredning av havnivåendringer (Ugland 1984a og 1984b).

Senere er det gjort tilstandsbefaringer og registreringer ved Sveinung Bang-Andersen i 1997 (Bang-Andersen 1997) og i 2000 (Bang-Andersen 2000) etter innmelding av nye funn fra grunneier. I begge tilfeller ble det gjort nyregistreringer av steinalderfunn og -lokaliteter.

Oversikt over steinalderfunn fra Venja gnr. 61 er gjengitt i tabellen nedenfor.

Museumsnr	Aksesjon	ID	Navn	Beskrivelse
S10861	1980/68	ID34211	Dyrnes lok. I	Registrering til ØK
S10862	1980/69	ID14553	Dyrnes lok. II	Registrering til ØK og forundersøkelse
S10425	1980/70		Dyrnes	Løsfunn, privat innlevert.
S14034	1983/20	ID34211	Dyrnes lok. I	Utgravning
S12392	1997/80	ID23252	(senere Lok H)	Befaring, Sveinung Bang-Andersen (SBA)
S11727	1997/139	ID52888	Dyrnes	Løsfunn, privat innlevert.
S11855	1999/95	ID23252	Dyrnes	Løsfunn, privat innlevert.
S11877	2000/45	ID13903	Lok A	Registrering, v. S. Bang-Andersen
S11878	2000/46	ID34211	Lok B	Registrering, v. S. Bang-Andersen
S11879	2000/47	ID34211	Lok C	Registrering, v. S. Bang-Andersen
S11880	2000/48	ID34211	Lok D	Registrering, v. S. Bang-Andersen
S11881	2000/49	ID34211	Lok E	Registrering, v. S. Bang-Andersen
S11882	2000/50	ID34211	Lok F	Registrering, v. S. Bang-Andersen
S11883	2000/51	ID34211	Lok G	Registrering, v. S. Bang-Andersen
S11884	2000/52	ID23252	Lok H	Registrering, v. S. Bang-Andersen

Tabell 1 Lokaliteter og løsfunn fra Venja gnr. 61, Finnøy k.

Figur 2 Oversikt over registrerte kulturminner Venja gnr. 61, Finnøy k.
 (alle er funnsteder med gjenstander fra steinalder.)

Metode og dokumentasjon

Metode

Under utgravningen av lokalitet II ble det avdekket og undersøkt et areal på 33 kvadratmeter, jfr. vedlagte skisse over utgravningsfelt.

«Det ble totalt gravd 33 m² dvs. hele det indre areal av en tuft + en 2 m bred grøft gjennom veggvollene.»

12 kvadratmeter ble undersøkt ved forundersøkelsen i 1983 og 21 kvadratmeter i 1984.

Undersøkelsen i 1983 ble gjennomført med utgravning av hele kvadratmeterruter. Undersøkelsen i 1984 ble gjennomført med utgravning på 50x50 cm kvadranter. Det ble benyttet 10 cm gravningslag begge årene. Gravningssjiktene ble i tråd med stratigrafi, betegnet som:

1983: Torv, lag I (utvaskingslag), Lag II, Undergrunn.

1984: Torv, Utvasklag, Utfelling – 10 cm/ Utfelling – 20 cm/ Utfelling – 30 cm/ Utfelling – 40 cm og Utfelling - 50 cm (varierende samlet dybde i kvadrantene) og deretter Undergrunn.

Jordmassene ble vann- (1983) og tørrsåldet (1984) i 4x4mm netting.

Figur 3 Kjerne av flint fra Lok. II Dyrnes, Venja gnr. 61 Finnøy k.
Foto: Annette Øvreid, AM

Beskrivelse av lokaliteten

Stratigrafi

Lokaliteten hadde en normalt utviklet podsollprofil, jf. vedlagte profiltegninger.

Beskrivelse

Lag 1 Torvlag

Lag 2 Grått, sandig utvaskningslag.

Lag 3 B-horisont, rødbrunt grus/steinholdig anrikningslag.

Lag 2 og 3 beskrives som:

Sandig grus med mye stein. Mye nevestor stein men få blokker. Sedimentet er homogent, dvs. ingen synlige strukturer som f.eks. lagdeling. Steinmaterialet er gjennomgående rundt og viser tydelige tegn på vannrulling (strandmateriale?). Linser med mer finkornet materiale.

Jane Floor vurderte dette slik:

*«Ved gravningen kunne vi **ikke** påvise noen sekundære forstyrrelser. Det var heller **ikke** mulig å se spor av gammel overflate i vollene. Jordprofilet var en homogen podsollprofil og 74 % av flinten ble funnet i utvaskingslaget. Kornfordelingsanalyse underbygger antagelsen av at løsmassene her er et strandsediment som ligger over morene og at det har foregått en sekundær omroting i strandsedimentet, dvs. at vollene og gropene ikke er naturlige, men anlagt av mennesker.»*

Per Blystad kommenterte stratigrafien i rapporten fra 1983:

Han beskriver jordprofilet i snittet gjennom sørsiden av vollen (sjakt 1983) slik:

0-20 cm	Brunsvart jord med planterøtter
(15-20 cm)	Lys brun sand, dårlig sortert. Finnes bare helt vest i snittet.
20-40 cm	Rødbrun stein- og grusrik sand. Hardpakket.

«Det er funnet artefakter under det mulige strandsediment, i et sediment som minner om det overliggende. Dette tyder på omroting, men det er ikke mulig å si om det skyldes mennesker eller naturlige prosesser (f.eks. en storm som har kastet materialet over boplassen).

Østveggen ved uttakspunkt for naturvitenskapelige prøver beskrives slik:

(A)	0-10 cm	Under torven <u>brunsort</u> sandjord
	10 cm	Steinlag
(B)	10-20 cm	Brunrød sandjord med litt stein
(C)	20-27 cm	Lys brun, dårlig sortert sand. Flintavslag
(D)	27-40 cm	Rødbrun, flintførende steinblandet jord
(E)	40 cm	Rødbrun, stein og grusrik, fast, sand (strandesediment?)

Katalogisering

Funnene ble katalogisert av Morten Kutschera i 1996. Ved katalogiseringen fra 1996 ble museumsnummer S10862 brukt og ført opp i katalogen. Det gamle museumsnummeret S10862 ble imidlertid brukt til funnene fra registreringene som nå ligger ferdig katalogisert i MUSIT databasen. Funnene fra utgravningene i 1983 og 1984 ble derfor samlet under et nytt museumsnummer fra 2018, S14034. Både Morten Kutschera sin katalog fra 1996 og den nye fra 2019 er lagt ved rapporten.

Hele funnmaterialet ble gjennomgått på nytt og lagt inn i regneark. Regnearket ble importert inn i MUSIT basens «steinalderskjema» og videre bearbeidet der.

Sekundært bearbeide artefakter samt kjerner og flekker ble kontrollert og talt opp. Massematerialet ble sortert, klassifisert og talt opp på nytt før funnene ble endelig merket, pakket om og magasinert.

Beskrivelser fra den opprinnelige katalogen fra Morten Kutschera er ført inn i databasen og korrigeret der det var nødvendig. Ny opptelling av et så stort materiale vil naturlig nok føre til at antall gjenstander i spesielt store funngrupper vil kunne variere mellom de to katalogene. Funnmaterialet inneholder mye frostsprengt materiale. Mye av dette er plassert i kategorien biter.

I katalogen fra 2019 er undernummer med bokstav byttet ut med tallkoder for å tilpasse funnlisten til MUSIT databasen som kun håndterer tall ved import. De gamle undernummer i bokstavkode er lagt inn katalogen men står ikke i funnlisten i databasen. Funnnummer fra felt er lagt inn i databasen. Funnene er merket med museumsnummer, undernummer i bokstavkode og funnnummer for gravningsenhet. Undernummer i bokstavkode er også brukt på funnposer og på esker.

Funn

Når det gjelder funnmaterialet er i tillegg til omtale av oppsummerende katalog, mikrolittene og øksene kommentert spesielt av Floor i de to artiklene. Hun diskuterer særlig mikrolittene og øksene typologisk og kronologisk og i relasjon til den aktuelle problemstillingen om de norske tidligmesolittiske funnenes plassering i forhold til det senpaleolittiske og tidligmesolittiske materialet i sørskandinavia og nordlige deler av det europeiske kontinentet.

«Mikrolittene fra Dyrnes hører til den eldste typen i henhold til sør-skandinavisk kronologi. 62 av dem er såkalte grove lansetter. 9 har også retusj på motstående side mot basis. De er rhombiske av form, men må ikke forveksles med senere rhombiske spisser som har retusj på tvers av flekkenes lengderetning. Dyrnesmikrolittene har retusj i flekkenes lengderetning.

Mikrolitter opptrer sjelden i større mengder på steinalderboplasser i Norge. Dette er den første boplass hvor vi har et antall som kan sammenlignes med det som er vanlig på steinalderboplasser i Danmark. Der er mikrolittene ofte den tallmessig største redskapstypen på boplassene. På Dyrnes utgjør mikrolittene 68,87% av de distinkte redskapene og mikrolitter + mikrostikler utgjør 42,98 % av sekundært bearbeidet flint.»

Floor omtaler øksene og den typologiske dateringen av funnet samlet slik.

«Ved siden av mikrolittene er det øksene som er karakteristiske. 14 økser er også et relativt stort antall. Vi må til Danmark, til den såkalte Barmose- gruppen, for å finne en parallell til redskapsinventaret fra Dyrnes. Dette antyder en alder på boplassen til overgangen mellom

boreal og preboreal. Også andre metoder for datering på materialet gir samme resultat, dvs. eldre enn 9000 år.» (Floor 1989)

Morten Kutchera daterer funnene slik i katalogen fra 1996.

«Materialet, som har sin nærmeste paralleller i nordvesteuropeisk tidlig Maglemosekultur og vestsvensk Hensbackakultur, kan på typologisk grunnlag dateres til siste halvdel av preboreal tid, omkring 9500-9000 (ukalibrerte 14C-år) BP.»

Det er ingen typologiske trekk i det littiske materialet som tyder på spor av yngre faser.

Fordelingen av råstoff viser en entydig vekt på bruk av flint.

Råstoff	Antall
Bergart	18
Bergkrystall	4
Flint	12690
Kvarts	76
Kvartsitt	1
Totalsum	12789

Tabell 2 Fordeling av råstoff til slåtte artefaket fra Lok. II Dyrnes, Venja gnr. 61 Finnøy k.

Figur 4 Kjerne- og skiveøkser fra Lok. II Dyrnes, Venja gnr. 61 Finnøy k.
Foto: Annette Øvrelid, AM

Beskrivelse av strukturer

Vollene på lok. II ble beskrevet slik av Jane Floor.

«..tre ovale groper med tildels kraftige voller rundt. Det indre av tuftene måler 3x6,6 m, 2,5x5,5 m og 2x4 m. Ved prøvestikking ble det konstatert flint både i veggvollene og i det indre av tuftene.»

Når det gjelder den utgravde lokaliteten blir den beskrevet slik.

«Det er flint også i vollene, men konsentrasjonen er størst i det indre av tufta. Tufta er orientert nord-sør med lengde 6 m og bredde 3 m, vollene er 2-3 m brede og inntil 0,5 m høye. Symmetrisk i hver sin halvdel lå et ildsted og et mindre brannflak. Trekull er identifisert som vier, bjørk, hassel og noe furu. Det ble gjort forsøk med fosfattesting og det ble tatt prøver til pollenanalyse, men ingen av disse gav noe resultat.»

I forbindelse med senere behandling av funnene er det satt spørsmåltegn ved om dette var en tuft fra den tidligmesolittiske bosetningen. Morten Kutchera skriver i kommentaren til katalogen:

«Det er ikke etablert noen sikker sammenheng mellom vollene og det tidligmesolittiske materialet. Det faktum at vollene er rike på flint (Floor 1989, Selsing 1983), skulle heller tyde på at vollene er sekundære, og at flintdistribusjonene derfor er forstyrret».

Sveinung Bang-Andersen skriver i 2018: "A sunken "hut floor" claimed at Dyrnes, Venja (Floor 1986), more likely seems to be the product of a tree fall or secondary human activity.." (Bang-Andersen 2018).

Alderen på de daterte 14-c prøvene fra ildsted/trekull i bunn av gropen antyder at det har vært senere aktivitet på stedet og med det en stor sannsynlighet for at massene er omrotet.

Figur 5 Mikrolitter fra Lok. II Dyrnes, Venja gnr. 61 Finnøy k.
Foto: Annette Øvrelid, AM

Naturvitenskapelige analyser

Naturvitenskapelige undersøkelser ble utført av L. Selsing, P. Blystad og T. Ugland. Innberetningene fra Selsing og Blystad er lagt ved.

To 14-C dateringer ble utført, jf. vedlagte dateringsrapport. En prøve av bjørk (84/620) er fra et mulig ildsted utgravd i bunnen av utgravningsfeltet i kvadratmeterrutene 4-5x/1-2y, jf. vedlegg 10.4. Denne gav alderen 2510+/-70 BP (T-5899). Den andre kullprøven (84/619) er fra mulig ildsted i rute 1x1y. Den bestod av hasselnøttskall som ble datert til 1100+/-190 BP (T5898).

Begge dateringene ligger i slutten av bronsealder/tidlig eldre jernalder. Plasseringen av ildstedene i bunnen av gropen tyder på spor av aktiviteter som har forstyrret den tidligmesolittiske lokaliteten forutsatt at ildstedene er samtidige med gropene. Dette underbygges av stratigrafien slik profiltegnningene i vedlegg 10 viser.

I det naturvitenskapelige materiale fra undersøkelsen er det en del restmateriale bestående av trekullprøver, makrofossilprøver, pollen-, jord- og sedimentprøver, jf. undernummer 77) til 86).

Litteratur og rapporter

Bang-Andersen, S. 1997. Innberetning om befarings på Venja gnr. 61 bnr. 15, 20 og 25 i Finnøy kommune, 22.07.29917. Innberetning til topografisk arkiv, Arkeologisk museum i Stavanger.

Bang-Andersen, S. 2000. Befaring av funnsteder på Dyrnes på Bjergøy under Venja gnr. 61 bnr. 15, 20 og 25 i Finnøy k. Aksj. Nr. 2000/45-52. Innberetning til topografisk arkiv, Arkeologisk museum i Stavanger.

Blystad, P. 1983. Innberetning. Gjelder fornminne 5420 K8 R2, Dyrnes, Venja, gnr. 61, bnr. 15, 20, 25. Innberetning til topografisk arkiv, Arkeologisk museum i Stavanger.

Floor, J. 1986. An early mesolithic microlithic industry in south-western Norway. Mesolithic Miscellany Vol. 7 No. 1, s. 20 – 24.

Floor, J. 1989. Dyrnes, en eldre steinalders boplass i Finnøy kommune. Fra haug og heidni 1989, 2, s. 281-288.

Selsing, L. 1983. Innberetning til topografisk arkiv angående undersøkelse av steinalderboplass Dyrnes, UTM 214 753, 27 m.o.h., angår Venja, gnr. 61, bnr. 15, 20, 25, Finnøy kommune, Rogaland. Innberetning til topografisk arkiv, Arkeologisk museum i Stavanger.

Vedlegg

1. Floor, J. 1986. An early mesolithic microlithic industry in south-western Norway. Mesolithic Miscellany Vol. 7 No. 1, s. 20 – 24.
2. Floor, J. 1989. Dyrnes, en eldre steinalders boplass i Finnøy kommune. Fra haug og heidni 1989, 2, s. 281-288.
3. Katalogisering till hovedkatalogen 1999 v. Morten Kutschera.
4. Katalogisering til hovedkatalogen, revisjon 2019 v. Arne Johan Nærøy.
5. Dateringsrapport 14-C prøver.
6. Blystad, P. 1983. Innberetning. Gjelder fornminne 5420 K8 R2, Dyrnes, Venja, gnr. 61, bnr. 15, 20, 25. Innberetning til topografisk arkiv, Arkeologisk museum i Stavanger.
7. Selsing, L. 1983 Innberetning til topografisk arkiv angående undersøkelse av steinalderboplass Dyrnes, Venja, gnr. 61 bnr. 15, 20, 25.
8. Oversikt over dokumentasjonsmaterialet fra undersøkelsen i 1983 og 1984, notat 1999 ved Arne Johan Nærøy.
9. Plantegninger fra undersøkelsen av lok. I Dyrnes, Venja gnr. 61, Finnøy k..
 - 9.1 Plantegning 4
 - 9.2 Plantegning 7
10. Profiltegninger fra undersøkelsen av lok. I Dyrnes, Venja gnr. 61, Finnøy k..
 - 10.1 Profiltegning 2
 - 10.2 Profiltegning 5
 - 10.3 Profiltegning 9
 - 10.4 Profiltegning 11
11. Reportasje fra Øyposten august 1984.

AN EARLY MESOLITHIC MICROLITHIC INDUSTRY IN SOUTH-WESTERN NORWAY

Jane Floor
Arkeologisk Museum i Stavanger
Stavanger, Norway

Since Svein Indrelid wrote his article "Mesolithic Economy and Settlement Patterns in Norway" (in Mellars 1978) there has been a further development towards establishing a chronological sequence for the mesolithic in Southwestern Norway.

Important contributions have come from Tore Bjørge, Asle Bruen Olsen and Sigmund Alsaker. The current sequence has been developed by Hein B. Bjørk (unpublished thesis 1983).

Three phases have been recognized: Early Mesolithic (older than 9000 BP), Middle Mesolithic (9000-7000 BP) and Late Mesolithic (7000-5200 BP). The Early Mesolithic corresponds roughly typologically to the "Fosna culture" and the Late Mesolithic to the "Nøstvet culture." The terms Fosna and Nøstvet are no longer used. There is no sharp division between the phases but a gradual transition. The Middle Mesolithic contains elements from both Early and Late Mesolithic.

Before 9000 BP. The Early Mesolithic industry is characterized by forms like flake- and core-axes, small tanged points, burins, microliths, coarse flakes, unilaterial blade-cores, heterogeneous and broad blades, and the extensive use of flint as a raw material.

Flake-axes are more numerous than core-axes. Single barbed points are more common than double-edged tanged points. Burins are mostly large with a

relatively wide edge. Microliths are coarse, mostly obliquely blunted points (Hein B. Bjørk 1985).

9000-7000 BP. The Middle Mesolithic (Early microblade tradition) industry is characterized by ground stone adzes, burins, microliths, borers, whetstones, multilateral blade-cores, narrow homogeneous blades, and a dominance of flint as a raw material.

Burins are normally small, mostly on blade-fragments and with a narrow edge. Microliths are of geometric form, mostly triangles, but the use of microliths in Western Norway seems to be limited (Hein B. Bjørk 1985).

7000 - 5200 BP. The Late Mesolithic (Late microblade tradition) is characterized by ground and pecked stone adzes, borers, whetstones, anvils, multilateral microblade cores, an extensive use of bipolar cores and microblades, in Western-Norway the use of small sinkers and an extensive use of local rock is common (Hein B. Bjørk, 1985).

The Late Mesolithic is well documented by a wide distribution of excavated and C14-dated sites. At present there are few known sites from the Middle Mesolithic. The Early Mesolithic has a wide distribution of sites, many of them excavated during the last 10 years. But so far no reliable radiocarbon dates exist.

The sites are dated on a basis of typology and in relation to shoreline displacement curves. The sites are open with no organic material.

Early Mesolithic sites in the southern part of Norway lie along a 1000 km stretch on the West Coast, from Bodø in the north to Haugesund in the south, and in a smaller area east of the Oslofjord. The lack of sites in the intermediate area has been attributed to submergence of the coastline due to the eustatic rise in sea level.

If we take the county of Rogaland, situated just south of the distribution area, we see that this explanation is not correct. It is only in the southernmost part of the county, around Eigersund, that the coastline has been submerged. Preboreal coastal sites are expected to lie about 8 - 10 m below the present surface. On the coastline along the flat landscape of Jøeren, between Eigersund and Stavanger, Preboreal coastal sites would have been transgressed and covered by thick beach deposits. But north of Stavanger such sites would be intact.

There is agreement that the first people to settle in Southwestern Norway must have come from the North Sea continental shelf. Theoretically this could have taken place as soon as the ice had retreated enough to expose sufficient land areas for settlement and exploitation by arctic hunter-gatherers. At present we have no sites older than 10,000 BP, except for a possible site at Blomvåg, north of Bergen dated 12700 ±350 BP.

Rogaland has a strategic position in relation to the North Sea continental shelf and if this theory is correct then one should expect to find early sites there.

We have had some stray finds indicating Early Mesolithic sites both from Jøeren and North-Rogaland. Two localities have given more material. At Utvik on Karmøy a disturbed Neolithic site was excavated, and among the material recovered were several flake axes and tanged points from the same small area within the excavation. And at Ognøy a test pit uncovered a flake axe, an obliquely blunted point and a burin. No further investigation took place here.

The reason why we previously had so little material from the Early Mesolithic must be that we did not look for sites in the proper places. The distribution of these sites further north on the coastline indicates a strongly maritime adaptation, and it seems reasonable to assume that the beach zone has been an important localizing factor. Support for the hypothesis that coastal Mesolithic sites in Norway are localized close to the beaches, come from investigations showing correlation among typological elements and shore line. It therefore seems fair to assume that this is a general pattern.

The picture of the sea level changes in Late Glacial and Post glacial time in Western Norway is complicated. To be able to understand how the isobases have shifted in the coastal areas of Rogaland it is necessary to construct precise shore line displacement curves for limited areas. At the Archaeological Museum in Stavanger there is a long-term project with the aim of mapping the shorelevel changes in the county. This will give us a better basis for looking for specific sites.

In 1978 a new site was discovered. In connection with the general survey for the economic map some areas on the small island Bjerngøy in northern Ryfylke were selected for shovel testing. Among the sites discovered was Dyrnes, which at that time was noted because of 3 oval pits containing flint waste. The flint waste gave no clear indication of being Early Mesolithic, but the site was situated 27

This is clearly a microlith-dominated industry, which is something quite new in an early mesolithic context in Southwestern Norway.

Microliths are represented on the early mesolithic sites in South-Western Norway, but only with a few samples on each site. Microburins are almost non-existent. Dyrnes is the first site where microliths are abundant and in

Cores	55
Core fragments	39
Blades	129
Blade Fragments	671
Microblades	90
Microblade fragments	233
Waste	11,225

Core Axes	9
Flake axes	5
Tanged points	3
Microliths	73
Microburins	31
Burins	9
Scrapers	7
Blades with Retouch	47
Flakes with Retouch	58

Sum (primary worked)

Sum (secondary worked)

12,442

242

12,684

meters above the present sea level and interpolation of shorelevel data from an area further north suggested a possibility of an early age.

A test excavation took place in 1983, confirming the hypothesis of this being an Early Mesolithic site. The excavation continued in 1984. The site is situated on a northern headland on a beach-deposit close to a former bay.

33m² have been excavated and a total of 12, 684 flint artifacts have been recovered. 1.91% have been secondarily worked.

Microliths comprise 68.87% of the distinct tools, and microliths + microburins 42.98% of secondary worked flints.

material (Hein B. Bjerk 1983). A cumulative diagram of blade-width places the site at the end of the Early Mesolithic. The local shoreline displacement curve points in the same direction.

The site is not transgressed, so its maximum age can be determined by the Younger Dryas regression. When taking the topography into consideration, it seems reasonable to postulate that if the distance to the shore was more than 4-5 meters, they would have chosen another locality. The regression was rapid, thus giving us a brief time span.

Unfortunately the radiocarbon dates did not give the expected results. And this has implications for the interpretation of the structures on the site.

The site covers an area about 200m². Within this area were 3 oval pit structures. The internal area measuring 3 x 6.5 m, 2.5 x 5.5 m, and 2 x 4 m. One of these was excavated. The artifact density was highest within the oval depression and fell sharply outside the elevated banks. There were 3 different concentrations with microliths and microburins within the oval depression. Symmetrically placed was one fireplace and a smaller concentration of charcoal (*Salix*, *Betula*, *Corylus* and some *Pinus*).

There were no visible traces of any secondary disturbances, and no traces of an old surface within the banks. The profile was a homogeneous podsol-profile and 74% of the lithic material was deposited in the alluvial zone. Grain size analysis defines the deposits as a beach sediment on top of moraine. The cumulative curve indicates that the banks are not natural formations. The leaching

has been extreme. Phosphate tests gave no result, and pollen tests from the site were worthless.

C-14 from the fireplace gave a date of 2510±70 BP. This gives us three possible interpretations. A) This dates the fireplace and the oval structure. We have a Bronze Age/pre-Roman Iron Age hut on top of an Early Mesolithic site. B) This dates only the fireplace. The structures are contemporary with the Early Mesolithic lithic material. C) The C14 date is not reliable. Both the fireplace and structure are contemporary with the Early Mesolithic material.

An argument supporting interpretation C is the fact that nothing has been recovered except the Early Mesolithic lithic material. The distribution of the lithic material is another factor. We have a correlation between the density of lithic material and the oval depression. Tests from the other structures indicate the same pattern. It is unlikely that this is merely a coincidence. And even if they had happened to settle on the same spot, such a secondary disturbance would have redistributed the lithic material, so that the highest density would be in the banks.

Hut or no hut, the importance of this site rests with the lithic inventory. Many have pointed out the similarities between the early mesolithic inventories in Southwestern Norway and the Tanged Point Complex in Northern Europe. But still the differences are too great to postulate a direct link. Anders Fisher (1978) has described the missing link between the Tanged Point Complex and the Early Maglemose and the "Fosna-Hensbacka material."

If we take into consideration the similarities in technology and toolkit in the areas bordering the North Sea continental shelf, both concerning the Tanged Point Complex and the early Maglemose and see this in relation to the history of the North Sea, it is possible to conceive that Southwestern Norway has been part of a common development, representing coastal adaptations within this area. Contact across the Norwegian channel must have been possible for a long time.

When this contact is broken, there is a change towards local developments in technology. This change comes earlier in Southwestern Norway than further south, and is contemporary with the retreat of the North Sea continental coast (Jelgersma 1979). Dyrnes might represent the last phase of this contact, and is the first site that clearly ties up with South Scandinavia.

Our priorities now must be to localize sites both at the upper and lower level of the Early Mesolithic. Several promising sites have been discovered in Rogaland in the last years.

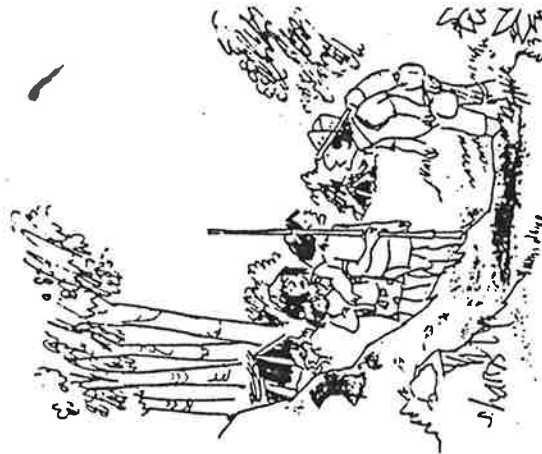
References.

Blerk, Heln B. 1985. *De Kulturhistoriske undersøkelserne på Tjernagel, Svelo. Arkeologiske Rapport 9.* Historisk Museum, Universitet i Bergen.

Fischer, Anders 1978. *På sporet av overgangen mellom paleolitikum og mesolitikum i Sydskandinaviens. Hikuin 4.* Aarnus.

Indrelied, Svein. 1978. Mesolithic economy and settlement patterns in Norway. In Mellars, Paul (Ed). *The Early Postglacial Settlement of Northern Europe.* New Approaches in Archaeology. London.

Jelgersma, Saskia. 1979. Sea-level changes in the North Sea Basin. In E. Oels, R.T.E. Schüttenhelm & A.J. Wiggers (editors), *The Quaternary History of the North Sea.* 233-248. Acta Univ. Ups. Symp. Univ. Ups. Annum Quingentesimum Celebrantis: 2. Uppsala.

"We tried hunting and we tried gathering, but now we usually eat out."

BOOK REVIEWS

European Economic Prehistory: A New Approach. 1985. Robin Dennell. London: Academic Press. 217 pp., illustrations, index. \$27.

Reviewed by:
Alexander B. Dolitsky
Islands Community College
Sitka, Alaska

Robin Dennell has produced a most valuable and, to a certain extent, revolutionary addition to our knowledge of European prehistory from an economic-ecological perspective. The monograph is not a descriptive source of information but rather offers an explanatory and theoretical approach, incorporating recent models. The monograph is a reevaluation of the traditional classification of archaeological assemblages, sites, and stages often utilized in the comparative technological method of analysis. In classifying archaeological data, it seems more appropriate to me to consider first the relationship of human groups to subsistence needs, inferring rational principles of human economic behavior. Artifacts, technology, dwellings, and the like are the result of human-environment interactions and can be very similar even when there are no geographical or intellectual contacts between people; broadly similar archaeological material can be found in Western Europe, Africa, and North America. Probably material culture is more similar where the behavioral or adaptive strategies within ecosystems are alike.

The monograph includes a preface, introduction, nine chapters and a summary. It is well structured and adequately illustrated. Dennell focuses here on four major themes: (1) emergence of hominids and the colonization of Europe in the Lower and Middle Paleolithic, (2) the appearance of Homo sapiens and their adaptive behavior, (3) environmental changes of the last deglaciation and their effect on human society, and (4) hunter-gatherer adaptation during the Early Holocene up to the origin of agriculture and complex society. Following these themes, Dennell likely could make clearer division and more extensive treatment of prehistoric archaeology in different geographical regions of Europe, particularly in the east. Problems of ethnogenesis and cultural continuity of various archaeological traditions in relation to the main themes could also be appreciated.

In spite of technical subject matters, the monograph is very well written and I believe it will provide a useful guide for professionals and non-professionals alike.

△ △ △ △ △

△ △ △ △ △

Frå Østabøgarden på Sør-Talgje. Bildet er teke i 1912 og bygningane er frå 1800-talet. Foto: Wilse. Tilhøyrrer Stavanger Museum.

med kjelder av ulike slag vil kunna gi avkreftande eller bekreftande svar på det. Eitt står i alle høve fast: Finnøy høyrde til dei gode jordbruksområda i Rogaland både med omsyn til husdyrhold og åkerbruk. Mellom anna dette må ha vore ein av grunnane til at Hesty vaks fram som høvdingesete og at kongen viste så stor interesse for øya at det meste av henne vart verande krongods til langt ut i 1600-åra.

Overgang til sjølveige

I 1660-åra gjekk det meste av krongodset over til ein dansk oberst som

heitte Gersdorf. Han var svigerson til admiralen Ove Gjedde som hadde mykje pengar til gode hjå kongen i København. I slutten av 1600-åra kjøpte futen Nils Kristensen det meste av dette, men alt frå dei første tiåra av 1700-talet tok bøndene på Finnøy til å kjøpa opp gardane sine. Det meste var gjort unna i løpet av 1700-talet og etter futens kassabok frå 1802 var det året heile 64 pund $1 \frac{3}{4}$ spann korn i sjølveige på Finnøy; det var nærare 76% av all landskyld på øya. Tilhøva var snudd på hovudet i høve til halvtanna hundreår før.

• Dyrnes, en eldre steinalders boplass i Finnøy kommune

Av Jane Floor

Finnøy kommune har en rik forminnebestand med funn og fornminner fra de fleste perioder. Gravhauger, gravrøyser, hustufter og nausttufter ligger som synlige spor etter fortidig bosetning fra bronsealder og jernalder.

Sporene etter bosetning fra steinalder er mindre synlige. På alle øyene i kommunen er det gjort funn fra steinalder. Hovedtyngden av funnene hører hjemme i yngre steinalder og langt de fleste er løsfunn av enkeltgjenstander som økser og dolker. Det er forholdsvis få funn som helt klart gir antydning om at de kommer fra en boplass. Dette henger nok sammen med at det er gjenstander som lar seg identifisere umiddelbart folk har lagt merke til og tatt vare på. Avfall fra redskapsproduksjon i flint vil for mange bare se ut som småstein, men det er dette som oftest setter oss på sporet av steinalderboplassene. Å lete etter steinalderboplasser krever større ressurser enn å lete etter gravhauger. En slik leting med prøvestikking blir derfor som regel bare foretatt i forbindelse med planbehandling.

Ved registreringen av fornminner for Økonomisk Kartverk i 1978 brukte vi likevel noe tid på å prøvestikke etter steinalder på Bjergøy. Dette ga resultater og av flere lokaliteter var det spesielt en på nordspissen av øya, på Dyrnes av Venja, som gjorde oss nys-

gjerrige. Her ble det nemlig registrert tre ovale tufter med flint i. Flinten var avslag og flekkefragmenter som ikke ga noen klar antydning om hvilken periode den hørte hjemme i. Men lokaliteten lå 27 m o.h. på et sted som ville ligge til en bukt i en større vik dersom havnivået var like nedenfor boplassen. Et slikt strandlinjenivå kunne tyde på høy alder.

Kart over Bjergøy med antatt strandnivå 9000 år før nåtid. Dyrnes er markert med kryss.

Skiveøks av flint. Foto: Jane Floor.

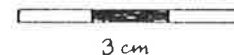
Lokaliteten ligger et stykke inne på et nordvendt nes på en flate inntil en bergskråning i sør. Mot nord-øst faller terrenget brattere. Det er mye berg i dagen og lite løsmasser på neset. Boplassen dekker et areal på ca 200 m². Innenfor dette området ligger tre ovale groper med tildels kraftige voller rundt. Det indre av tuftene måler 3x6,6 m, 2,5x5,5 m og 2x4 m. Ved prøvestikking ble det konstatert flint både i veggvollene og i det indre av tuftene. Hørte flinten og vollene sammen? Var dette steinaldertufter?

Finnøy kommune bevilget penger til en mindre undersøkelse i forbindelse med sitt bygdebokprosjekt. I 1983 ble det foretatt en prøvegravning i den

ene av tuftene. Resultatene her var såpass interessante at museet fortsatte undersøkelsen sommeren 1984.

Etter den første sommeren hadde vi gjort funn som viste at gjenstandsmaterialet fra boplassen hørte hjemme i tidlig mesolitikum (eldre enn 9000 år før nåtid). Det var skive- og kjerneøkser av flint og et par mikrolitter (se nedenfor). Snitt gjennom vollene viste ingen sekundær forstyrrelse eller spor av gammel overflate. Flintmengden var størst inne i gropa. Det var også flint i vollene, men mengden avtok drastisk utenfor. Alt tydet på at vi her sto overfor tufter fra eldre steinalder.

Det ble totalt gravd 33 m². Dvs. hele det indre areal av en tuft + en 2 m

I øverste rad tre mikrolitter og i nederste rad to mikroøkser som er et avfallsprodukt fra mikrolittproduksjonen. Tegning: Sandra Øvrevik.

bred grøft gjennom veggvollene. Det ble bare funnet gjenstander av flint og flintavfall fra redskapsproduksjon. Til sammen utgjorde dette 12.684 stkr.

Dette fordeler seg slik:

Kjerner	55
Kjernefragm.	39
Flekker	129
Flekkefragm.	671
Mikroflekker	90
Mikroflekkefragm.	233
Avfallsflint	11.225
Sum (primærtildannet)	12.442

Kjerneøkser	9
Skiveøkser	5
Tangespisser	3
Mikrolitter	73
Mikroøkser	31
Stikler	9
Skrapere	7
Flekker m/retusj	47
Avslag m/retusj	58
Sum (sekundært tildannet)	242

Primærtildannet er avfall og emner til videre bearbeiding mens sekundært tildannet er redskaper eller videre bearbeidet flint.

Det som er spesielt med gjenstands-

materialet fra denne boplassen er i første rekke det store antallet mikrolitter. Mikrolittene er en teknologisk nyvinning og forbedring i forhold til tangespissen. Den lages av en smal flekke og produksjonen gir mikrostikler som avfall. Mikrolittene settes inn i bein eller treskaft og danner derved en egg. Denne kan utnyttes i pilespisser, spydspisser eller kniver. Alle redskaper som trenger en skarp egg ville kunne benytte mikrolittene. Mikrolittene endrer form over tid og kan derfor brukes til datering. Mikrolittene fra Dyrnes hører til den eldste typen i henhold til sør-skandinavisk kronologi. 62 av dem er såkalte grove lansetter. 9 har også retusj på motstående side mot basis. De er rhombiske av form, men må ikke forveksles med senere rhombiske spisser som har retusj på tvers av flekkens lengderetning. Dyrnesmikrolittene har retusj i flekkens lengderetning.

Mikrolitter opptrer sjelden i større mengder på steinalderboplasser i Norge. Dette er den første boplass hvor vi har et antall som kan sammenlignes med det som er vanlig på tidlige steinalder-boplasser i Danmark. Der er mikrolittene ofte den tallmessig største redskapstypen på boplassene. På Dyrnes utgjør mikrolittene 68,87% av de distinkte redskapene og mikrolitter + mikrostikler utgjør 42,98% av sekundært bearbeidet flint, så vi kan trygt si at dette er et mikrolittdominert redskapsinventar.

Ved siden av mikrolittene er det øksene som er karakteristiske. 14 økser er også et relativt stort antall. Vi må til Danmark, til den såkalte Barmosegruppen, for å finne en parallell til redskapsinventaret fra Dyrnes. Dette antyder en alder på boplassen til overgangen mellom boreal og preboreal. Også andre metoder for datering på

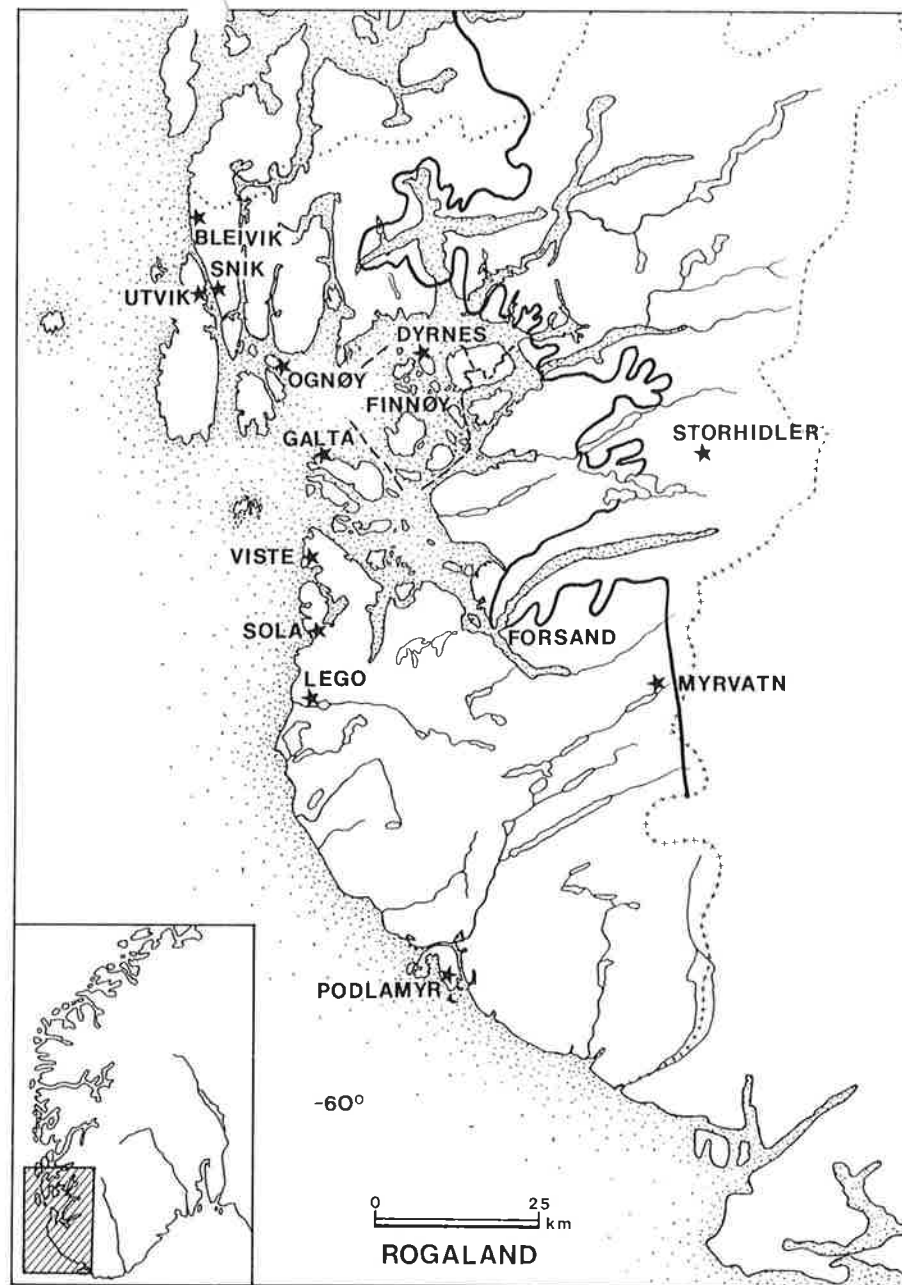
materialet gir samme resultat, dvs. eldre enn 9000 år.

Det ble utarbeidet en strandforskyvningskurve for området av Trond Ugland for å finne og datere havnivået i det aktuelle tidsrom. Boplassen har ikke vært oversvømt. Yngre Dryas-regresjonen, da havnivået sank etter at det først hadde steget, gir derfor en bakre datering for boplassen. I følge strandforskyvningskurven vil et havnivå like ved boplassen ligge rundt 9000 år før nåtid. Regresjonen har foregått raskt. Ser vi på topografien synes det rimelig å tro at hvis stranden hadde ligget lavere enn ca 4-5 m under boplassen ville de ha flyttet boplassen et annet sted. Det ligger da også flere boplasser utover neset på lavere nivå, men disse er ikke undersøkt og datert ennå.

Redskapsmaterialet fra Dyrnes har et klart enhetlig preg. Det er ikke funnet noe som kan tyde på senere innblanding. En datering til tiden like før 9000 år før nåtid er derfor rimelig. En slik datering er bestyrket etter at det er kommet C14-dateringer fra en boplass ved Myrvatn i Gjesdal (se Frå Haug ok Heidni 4/88).

Redskapsmaterialets sammenheng med tuftene er ikke like klart. Det ble funnet et ildsted i den nordlige halvdel av tufta siste sesong og dette har gitt en C14-datering på 2510 ± 70 år før nåtid, dvs. bronsealder/førromersk jernalder.

Ved gravningen kunne vi ikke påvise noen sekundære forstyrrelser. Det var heller ikke mulig å se spor av gammel overflate i vollene. Jordprofilet var en homogen podsolprofil og 74% av flinten ble funnet i utvaskingslaget. Kornfordelingsanalyse underbygger antagelsen av at løsmassene her er et strandsediment som ligger over morene og at det har foregått en sekundær

Kart over Rogaland med viktige boplasser fra eldre steinalder avmerket. Endemorenen fra Yngre Dryas-tid (10 800–10 700 før nåtid) er tegnet inn.

omroting i strandsedimentet, dvs. at vollene og gropene ikke er naturlige, men anlagt av mennesker.

Det er flint også i vollene, men konsentrasjonen er størst i det indre av tufta. Tufta er orientert nord-sør med lengde 6 m og bredde 3 m, vollene er 2-3 m brede og inntil 0,5 m høye. Symmetrisk i hver sin halvdel lå et ildsted og et mindre brannflak. Trekull er identifisert som vier, bjørk, hassel og noe furu. Det ble gjort forsøk med fosfattesting og det ble tatt prøver til pollenanalyse, men ingen av disse ga noe resultat.

Vi sitter igjen med tre mulige tolkninger. A) C14-prøven fra ildstedet daterer ildstedet og de ovale strukturene (groper med vuller rundt). Vi har en bronsealders/førromersk jernalders tuft anlagt på en tidlig mesolittisk boplass. B) Prøven daterer bare ildstedet. Strukturene er samtidige med det tidlig mesolittiske redskapsmaterialet. C) C14-dateringen er ikke holdbar. Både ildstedet og strukturene er samtidige med det tidlig-mesolittiske materialet.

Til støtte for tolkning C er det faktum at vi ikke har funnet noe annet på stedet enn et homogent tidlig-mesolittisk materiale. Utbredelsen av dette materialet på boplassen er en annen faktor. Det er en klar sammenheng mellom mengde flint og den indre fordypningen. Hadde folk i bronsealder slått seg ned på dette stedet, gravd gropene og anlagt ildstedet, skulle vi forvente at flinten ville ligge hovedsaklig i vollene og at det indre ville være mer eller mindre tømt for materiale. En såpass sein omroting burde også ha vist i profilet gjennom vollene.

Men selv om tuftene skulle vise seg å være yngre er det likevel materialet fra denne boplassen som er viktigst. Det er den første undersøkte tidlig-mesolittiske

boplassen i Rogaland. Sammenlignet med andre boplasser fra samme periode nordover langs kysten har den et langt høyere antall redskaper enn det som er vanlig. Vi skal huske på at det bare er vel 11% av boplassen som er undersøkt.

Mange forskere har pekt på likhetene mellom tidlig-mesolittiske redskapsinventar fra boplasser i Sørvest-Norge og i Nord-Europa. Men fremdeles er forskjellene for store til at vi kan peke på noen direkte forbindelse. I Danmark og på kontinentet har vi en funntom periode mellom de spesialiserte istidsjegerens boplasser (tangespiss-komplekset) og tidlig-mesolittiske jeger/sanker boplasser (tidlig maglemose).

Ser vi på likhet i teknologi og type redskaper fra boplasser som i dag ligger rundt Nordsjøen og setter dette i sammenheng med Nordsjøkontinentets historie er det mulig å forestille seg at Sørvest-Norge har vært del av en felles utvikling. Kontakt over Norskerenna må ha vært mulig gjennom lenger tid. I motsetning til de kjente boplassene i Danmark og på kontinentet, som er innlandsboplasser, vil sørvestnorske boplasser representere en kysttilpasning. Slike boplasser vil være oversvømt andre steder i dag, dvs. de mangler i andre lands boplassoversikt og derfor får vi «the missing link». Kysten i Rogaland og Hordaland er et av de få steder hvor vi i dag kan forvente å finne slike lokaliteter intakt.

Den første innvandring av mennesker må ha kommet over Nordsjøkontinentet og vi kan gå ut fra at det har vært kontakt sørover helt til Nordsjøkontinentet begynner å bli oversvømt, noe som skjer i tiden like etter 9000 år før nåtid. Tidlig-maglemoseboplasser rundt hele Nordsjøen har et svært en-

Fra Dyrnes. Bildet er tatt mot øst, og det er Ombo som skimtes i bakgrunnen til høyre. En ser tydelig de kraftige vollene midt på bildet. Foto: Jane Floor.

hetlig preg. Det er først når vi kommer inn i mellom-mesolitikum at vi begynner å få klare lokale tilpasninger. Dette skjer tidligere i Sørvest-Norge enn i Sør-Skandinavia. Boplassen på Dyrnes representerer den siste fasen mens kontakt sørover ennå var mulig. Boplassen har klare likhetspunkter med danske lokaliteter innen Barmosegruppen og er foreløpig den eneste norske boplass med et så stort mikrolittinventar.

Rogaland ligger strategisk viktig til i forhold til å finne intakte strandbundne overgangsboplasser fra tidlig-mesolitikum. Det er her vi kan forven-

te å finne de tidligste boplassene og det er her vi ligger nærmest kontakt med kontinentet (boplasser lenger sør på Jæren vil være transgredert, dvs. omrotet og dekket av strandvoller, og enda lenger sør vil de ligge under dagens havnivå).

På Galta i Rennesøy kommune ligger en boplass som er meget interessant i denne sammenheng. Den inneholder både tangespisser og grove mikrolitter og har en foreløpig datering til ca 9500 år før nåtid ut fra redskapsmaterialet. Ryfylkeøyene må ha vært et sentralt bosetningsområde også i tidlig steinalder og vi bør forvente

å finne mange flere lokaliteter fra denne perioden her. Så vær oppmerksom neste gang du finner en flintflis. Kanskje den kan være med på å løse en av arkeologiens gåter. Slike boplasser vil

ha betydning ikke bare for norsk steinalderforskning, men også for forskning i land som grenser til Nordsjøen.

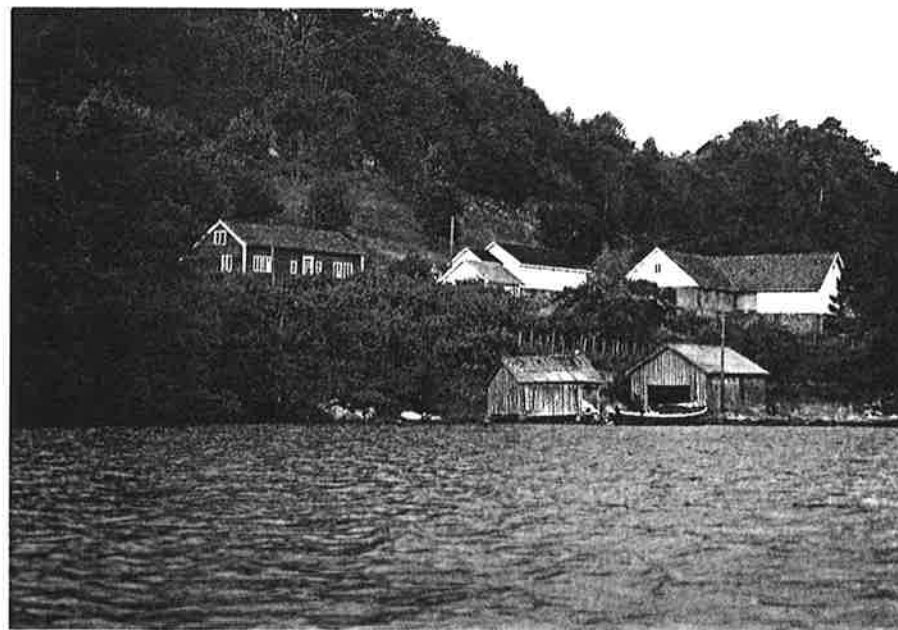
• En kulturperle på Søre Bokn

Av Oddveig Foldøy

Innenfor det øyriket som utgjør Finnøy kommune er øya Bokn eller Søre Bokn som den ofte kalles en av de minste øyene som er bebodd. På en søndagstur i sommerparadiset fant vi i 1986 nesten tilfeldig et av Rogalands fineste eksemplarer på tradisjonell byggeskikk og tundannelse.

På nordøstsiden av øya, i et frodig landskap av lauvskog og frukthage, i hellingen ned mot sjøen ligger det lan-

ge, lave rødmalte våningshuset på garden til Guttorm Bokn. Sør for det gamle våningshuset ligger dagens bolig fra 1913, som senere er modernisert. Det gamle våningshuset har vært brukt som sommerbolig i 50 år inntil for 5-6 år tilbake. Nye driftsbygninger er oppført uten å forstyrre det opprinnelige. Likesom den gamle bygningen ligger med langsiden og fasaden mot sjøen, ligger de andre bygningene i tu-

Tunet sett fra sjøen, SSØ. Foto: Oddveig Foldøy

KATALOGISERING TIL HOVEDKATALOGEN

Museumsnummer: S10862

Aksesjonsnr.: 1983/20

Saknr.:

Lokalitetsnavn: Dyrnes

Gårdsnavn (GAB): Venja

Bruksnavn (GAB):

gnr.: 61

bnr.: 15, 20, 25

Kommune: Finnøy

Fornminnenr.:

Flyfoto/reg.nr: 5420 K8 R2

ØK-kooordinat:

UTM: 215 752

H o.h.: 27,4-28,3

Funnkategori-1: Boplassfunn

Funnkategori-2: Åpen boplass / mulig tuft

Funnmiljø-1: Beitemark

Funnmiljø-2: Under flat mark

Anlegg og kontekst:

Terreng og lokalisering:

Funnomstendighet: Faglig utgravning

Undersøkelse ved: Jane Floor

Funnet når: 1983 og 1984

Tidligere funn: 1980/69 og 1980/70

Arkeologisk datering: Tidligmesolitikum. Siste halvdel av preboreal tid, 9.500-9.000 (ukalibrerte 14C-år) BP.

14C-datering: 1.100±190 BP, kalibrert alder AD865±195 (T-5898) og 2.510±70 BP, kalibrert alder BC655±145 (T-5899)

Foto:

Katalogisert av: Morten Kutschera

Dato: 01.07-09.08.96

Revidert av:

Dato:

Klassifikasjonssystem: Tilnærmet Indreliid 1991

Materialebestemmelser av: Au. S. (Aud Simonsen)

Systematisering/ordning for magasinering: Funn er merket med Fnr, og er pakket for magasinering.

Opplysninger i Top.ark.: Innberetninger ved Blystad, Selsing og Ugland

Opplysninger, som vil komme senere:

Andre opplysninger:

Litteraturhenvisninger:

Blystad, P. 1983: Innberetning til topografisk arkiv angående fornminne 5420 K8 R2, Dyrnes, Venja, gnr. 61, bnr. 15, 20, 25, Finnøy k.

Brinch Petersen, E. 1966: Klosterlund – Sønder Hadsund – Bøllund, i Acta Archaeologica Vol. 36, 1966

Floor, J. 1986: An Early Mesolithic Microlith Industry in South-Western Norway, i Mesolithic Miscellany 7 (1).

Floor, J. 1989: Dyrnes, en eldre steinalders boplass i Finnøy kommune, i Frå haug og heidni 1989/3.

Fredsjö, Å. 1953: Studier i Västsveriges Äldre Stenålder, Göteborg.

Johansson, A. D. 1990: Barmosegruppen: Præboreale bopladsfund i Sydsjælland. Århus.

Selsing, L. 1983: Innberetning til topografisk arkiv angående fornminnenr. 5420 K8 R2, Dyrnes, Venja gnr. 61, bnr. 15, 20, 25, Finnøy k.

Ugland, T. 1984a: Innberetning til Topografisk Arkiv, angående strandforskyvningsundersøkelser på Bjergøy i Ryfylke.

Ugland, T. 1984b: Innberetning til Topografisk Arkiv, angående strandforskyvningsundersøkelser på Bjergøy i Ryfylke.

KATALOGEN MED SLUTTOPPLYSNINGER I FRITEKST:

Boplassfunn fra tidligmesolitikum og tidlig- og senneolitikum, Venja gnr. 61, bnr. 15, 20 og 25, Finnøy

- a) En symmetrisk, flatehogd *skiveøks* av grå, opak *flint*. Formen er tilnærmet firsidig, med største bredde i eggen og minste bredde i nakken. Tverrsnittet er nærmest som et parallelogram. Eggen er rett og svakt utsunget, med bruksskader. Nakken er noe skjevstilt i forhold til eggen. Den ene sidekanten er svakt konveks, den andre svakt konkav. Skiveøksen er trimmet langs sidekantene. L. 67 mm, st.br. 53 mm. (Fnr. 113.)
- b) En symmetrisk, mulig flatehogd, *skiveøks* av gul-grå, opak *flint*. Formen er tilnærmet rektangulær. Tverrsnittet er nærmest som en pentagon. Eggen og deler av nakken er borte, trolig som følge av frostsprenging. Sidekantene er trimmet, og tilnærmet parallelle. Øksen er brukket og gjenfunnet i to deler. Fra bruddflaten er det slått av et stykke på langs av det ene fragmentet, noe som antyder at øksen er brukket under bruk eller tilhogging. L. 109 mm, st. br. 54 mm. (Fnr. 188.)
- c) En mulig *skiveøks* av grå, opak *flint*. Formen er tilnærmet rektangulær. Tverrsnittet er nærmest som en pentagon. Stykket er ensidig kanthogd og flatehogd. Eggen er oppkjust og uregelmessig. Nakken er noe skråstilt i forhold til eggen. Sidekantene er rette og parallelle, med trimming. L. 47 mm, st. br. 33 mm. (Fnr. 98.)
- d) En symmetrisk, flatehogd *skivemeisel* av *flint* med retusjert hakk i eggen. Formen er tilnærmet rektangulær, tverrsnittet er nærmest rombisk. Sidekantene er tilnærmet rette og parallelle, den ene med trimming. L. 69 mm, st. br. 28 mm. (Fnr. 208.)
- e) En asymmetrisk *kjerneøks* og *skraper* av gul-grå, opak *flint*. Formen er tilnærmet firsidig, tverrsnittet er mangelkantet. Det meste av eggen er borte. En av sidekantene er kanthogd og trimmet. Den andre er tilvirket ved langsgående avspalninger. Nakken har lett bølget, konveks skraperretusj. L. 91 mm, st. br. 42 mm. (Fnr. 87.)
- f) Ett nakkefragment av en symmetrisk *kjerneøks* av grå, opak *flint*. Tverrsnittet er rombisk. Sidekantene, som er trimmet, ser ut til å ha vært konvekse. En mulig slagbule ved bruddstedet, antyder at øksen er brukket under tilhogging / oppskjerping. L. 54 mm, st. br. 32 mm. (Fnr. 300.)

g) En mulig symmetrisk *kjerneøks* av grå, opak *flint*. Formen er tilnærmet spissoval, tverrsnittet er nærmest rombisk. Nakken er tilspisset. Eggen er smal og steil. Sidekantene er konvekse og stedvis trimmet. L. 59 mm, st. br. 31. (Fnr. 67.)

h) Ett mulig nakkefragment av en *kjerneøks* av *flint*. Stykket har kanthogde, trimmede sidekanter. L. 28 mm, st. br. 23 mm. (Fnr. 67.)

i) Trettisju sikre og tre mulig *lansettmikrolitter* av *flint* med skrå odderetusj, tilsvarende Brinch Petersen type 39 (1966, fig. 130). Tretten kan ha mikrostikkelfasett. På enkelte andre ser fasetten ut til være retusjert bort. Tjue er hele. På nitten er ytterste delen av odden brutt av eller knust. To er brent. Hele stykker l. 23-48 mm, st. br. 6-15,5 mm, fragmenter st. l. 14,5-35,5 mm, st.br. 9-14. (Fnr. 69, 80, 83, 87, 109, 111, 124, 147, 153, 156, 176, 194, 199, 200, 209, 221, 226, 236, 262, 267, 273, 279, 292, 307, 309, 327, 331, 342 og 347.)

k) To *lansettmikrolitter* av *flint* med omriss som likebeinede trekanter. Odderetusjen danner en stump vinkel i forhold til den resterende delen av samme sidekant. En har mikrostikkelfasett. En er hel, en er brent. Helt stykke l. 37 mm, st. br. 13 mm, fragment st. l. 25 mm, st. br. 10 mm. (Fnr. 135 og 209.)

l) En *lansettmikrolitt* av *flint* med skrå odderetusj og rett basisretusj på samme side. Odde- og basisretusjen er avbrutt av en liten skulder. Mikrolitten har etterretusjert mikrostikkelfasett. L. 35 mm, st. br. 15 mm. (Fnr. 295).

m) Ni sikre og to mulig *lansettmikrolitter* av *flint* med skrå odderetusj og skrå basisretusj på motsatt side av odderetusjen. Fem av mikrolittene har en tilnærmet rombisk form. Mikrolittene tilsvare Fredsjös "rhombspetsar" (1953, fig. 2:25-27). Tre kan ha mikrostikkelfasett, seks er retusjert helt frem i odden. Seks er hele, tre er brent. To av mikrolitten er brukket. En (fnr. 325) er limt, en er representert ved odde og basis (fnr. 213 og 292). En annen (fnr. 10) er spaltet på langs og brutt av ytterst i odden. Hele stykker l. 24-37 mm, st. br. 8-12 mm, fragmenter st. l. 13-31, st. br. 10-17. (Fnr. 10, 135, 142, 145, 213, 251, 256, 292, 325 og 332.)

n) Tjue sikre og to mulige *odder av lansettmikrolitter* av *flint* med skrå odderetusj. Tretten kan ha mikrostikkelfasett. To kan ha svak basisretusj, en på motsatt side av odderetusjen, en på begge sider. To er brent. St. l. 10-23 mm, st. br. 6-15 mm. (Fnr. 29, 68, 69, 80, 116, 134, 135, 141, 145, 148, 156, 172, 177, 211, 263, 267, 305, 307, 333, 337 og 347.)

o) Tre sikre og en mulig *lansettmikrolitt* av *flint* med en helt retusjert sidekant, hvorav tre er nærmest segmentformede. Mikrolittene tilsvare Brinch Petersen type 40 og 41 (1966, fig. 130). En har mikrostikkelfasett. To er hele, en er brutt av ytterst i odden, en er spaltet på langs. Hele stykker l. 25-42 mm, st. br. 10-16 mm, fragment l. 26-31 mm, st. br. 10-12 mm. (Fnr. 30, 207, 336 og 387.)

p) To *basisfragmenter av lansettmikrolitter* av *flint* med helt retusjert sidekant eller basisretusj. St. l. 15-19 mm, st. br. 12-15 mm. (Fnr. 69, 213, 332).

q) En *mikrolitt eller spiss* av *flint* med konveks, helt retusjert sidekant og basisretusj på motsatt side. Selv om den rent morfologisk minner om en enegget spiss, er den trolig mer bestlektet med de ovenfornevnte lansettmikrolittene med basisretusj. L. 31 mm, st. br. 12 mm. (Fnr. 6.)

r) En bred, lang *trapesmikrolitt* av *flint*. Odden ligger trolig i distalenden. Mikrolitten kan være tilvirket i mikrostikkelteknikk. L. 25 mm, st. br. 10 mm. (Fnr. 141.)

s) En kort, *lansettlignende mikrolitt* av *flint* med 3/4 retusjert sidekant. Mikrolitten er ikke tilvirket i mikrostikkelteknikk. L. 24 mm, st. br. 12 mm. (Fnr. 66).

t) Tre mulige *mikrolittodder* av *flint*. To er brente. St. l. 14- 20 mm, st. br. 9-11 mm. (Fnr. 80, 278 og 318.)

- u) En liten *rombisk mikrolitt* av *flint*. L. 17 mm, st. br. 5mm. (Fnr. 242.)
- v) En særegen, *bladformet spiss* av *flint* med en helt og en delvis retusjert sidekant. Sidekantene er konvekse og møtes i en tange. Spissen er brukket i to. L. 42 mm, st. br. 15 mm. (Fnr. 239 og 240).
- w) Ett *oddfragment* av en *kraftig spiss* av *flint*. St. l. 26 mm, st. br. 13 mm. (Fnr. 302).
- x) En *mulig tange* av *flint*. Fragmentet er brent. St. l. 20 mm, st. br. 9 mm.
- y) Ett fragment av en vanlig *flekk* av *flint* med retusj. Flekkefragmentet har skråretusj i proximalenden. Kan være en brukket lansettmikrolitt med skrå odderetusj. St. l. 31 mm.
- z) Sekstifire sikre og ni mulige *mikrostikler* av *flint*, derav førtiåtte proximalmikrostikler og to distalmikrostikler. En av mikrostiklene (Fnr. 345) har to mikrostikkelfasetter, en på ventralsiden og en på dorsalsiden. Sistnevnte mikrostikkel kan være fremkommet ved oppskjerping av en mislykket mikrolittodd. Korte, smale mikrostikler dominerer over korte brede. Seksten av mikrostiklene har en lengde tilsvarende to ganger bredden. St.l. 6-31 mm, st. br. 4-20 mm. Gjennomsnittlig st. l. 13 mm, st. br. 9 mm. (Fnr. 17, 31, 59, 65, 66, 70, 71, 72, 73, 85, 97, 103, 107, 115, 142, 144, 146, 149, 151, 156, 171, 172, 173, 181, 182, 186, 194, 209, 211, 212, 216, 219, 221, 223, 225, 230, 237, 239, 240, 242, 250, 252, 266, 291, 292, 298, 303, 304, 308, 309, 312, 316, 317, 318, 325, 326, 329, 333, 338, 344, 345 og 347.)
- aa) Ett fragment av en *smalflekk* av flint med retusjert hakk og mulig mikrostikkelfasett. L. 19 mm, st. br. 8 mm. (Fnr. 320.)
- ab) En kort, bred *mikrostikkel* av *flint* med propellretusj. Stykket har trolig fungert som *borspiss*. St. l. 16 mm, st. br. 15 mm. (Fnr. 210.)
- ac) En *kraftig borspiss* av *flint* med propellretusj. Dorsalsiden er flatehogget, og ene sidekanten er trimmet. L- 48 mm, st. br. 25 mm (Fnr. 17).
- ad) En *borspiss* av *flint* med propellretusj. Råemnet er et makroavslag med cortex. St. m. 44 mm (Fnr. 327).
- ae) To mulig *borspisser* av *flint*, med rotasjonsskader og/eller retusj i spissen. Ett av stykkene er frostsprengt, og satt sammen av en stor og to mindre biter. St. m. 55-76 mm. (Fnr. 55 og 120-121).
- af) En *polyedrisk kantstikkel* av *flint* (cf. Helskog et al. 1976:37 f.). Råemnet er en ensidig kjerne med to motstående plattformer. Stikkeleggen er dannet ved flere stikkelslag mot en eksisterende plattform. Stikkelfasettene løper parallelt med stykkets lengdeakse. L. 46 mm, st. br. 27 mm. (Fnr. 109).
- ag) En *polyedrisk multistikkel* eller *kantstikkel* av *flint* (cf. Helskog et al. 1976:37 f.). Råemnet er et uregelmessig makroavslag med cortex. Stikkeleggene er tilvirket ved flere stikkelslag. St. m. 47 mm. (Fnr. 110.)
- ah) En *kantstikkel* og *endeskrap* av *flint*. Råemnet er en kraftig cortexflekk. Stikkeleggen er dannet ved slag mot brudd i flekkens proximalende. Stikkelfasetten løper parallelt med flekkens lengderetning. Skrapereggen, som er lett bølget og svakt konveks, ligger i flekkens distalende. Nær proximalenden, på motsatt side av stikkelfasetten, er flekken forsynt med bruksretusj. L. 61 mm, st. br. 26 (Fnr. 292.)
- ai) To mulige *kantstikler* av *flint*. Råemnene er et kjernefragment og et makroavslag med cortex. St. m. 29-41 mm. (Fnr. 91 og 176.)
- ak) En mulig *polyedrisk kantstikkel* av *flint*. Stykket har en kanthogd, trimmet sidekant. Den andre

sidekanten, som er knust, kan også ha vært trimmet. Sidekantene møtes i en spiss i motsatt side av den mulige stikkeleggen. Den mulige stikkeleggen er dannet ved flere korte stikkelslag. L. 82 mm, st. br. 30 mm. (Fnr. 221).

al) To ubestemmelig, *intensjonelt tilhogde artefakter* av *flint*. Stykkene har trimmede sidekanter som møtes i en spiss. L. 52-64 mm, st. br. 27-34 mm. (Fnr. 30 og 171.)

am) En *endeskraiper* og ett fragment av en *endeskraiper* av *flint*. En er produsert av en grov flekke eller et kjernefragment. En er brent. På førstnevnte er retusjen konveks, på sistnevnte er den lett bølget og svakt konveks. Helt stykke l. 61 mm, st. br. 32 mm, fragment l. 61 mm, st. br. 18 mm (Fnr. 185 og 313.)

an) En *flekkeskraiper* av *flint*. Skraiperen, som er brukket i proximal- og distalenden, har konveks, lett bølget retusj langs hele ene sidekanten. På motsatt sidekant, helt fremme i distalenden, finnes også rester av konveks retusj. Dette antyder at retusjen har fortsatt i en bue rundt flekkens distalende. L. 46 mm, st. br. 25 mm. (Fnr. 77.)

ao) Åtte *skrapere*/mulige skrapere av *flint*. Fire har konveks retusj, en har konveks óg konkav retusj, to har tilnærmet rett retusj. En av skraperne (fnr. 318) kan være tilvirket av et plattformavslag. To stykker er brent, ett kan være frostsprengt. St. m. 25-49 mm. (Fnr. 88, 130, 171, 172, 237, 314, 318 og 323.)

ap) Ett *retusjert eller trimmet makroavslag* av *flint*. Stykket er ensidig kanthogget og retusjert / trimmet fra dorsalsiden. Mulig skraiper eller emne til skive- eller kjerneøks. St. m. 89 mm. (Fnr. 256.)

aq) Ett ubestemmelig, *retusjert eller trimmet makroavslag* av *flint*. Stykket er tosidig kanthogget, med en retusjert sidekant. Mulig skraiper. St. m. 56 mm. (Fnr. 116.)

ar) En *vanlig flekke* av *flint* med *retusjert hakk* og *bruksskader* langs en av sidekanten. Den andre sidekanten er forsynt med cortex og bruksretusj. L. 46 mm, st. br. 22 mm. (Fnr. 282).

as) Seks fragmenter av *vanlige flekker* av *flint* med *retusjerte hakk*. To av av fragmentene (fnr. 148 og 181) kan ha påbegynt mikrostikkelfasett. To stykker er brent. L. 17-36 mm, st. br. 12-19 mm. (Fnr. 148, 172, 181, 184, 192 og 327.)

at) Fem fragmenter av *smalflekker* av *flint* med *retusjerte hakk*. En har ytterlige bruksskader. To av fragmentene (fnr. 291 og 335) kan ha påbegynt mikrostikkelfasett. To stykker er brent. St. l. 11-34 mm, st. br. 10-11 mm. (Fnr. 92, 114, 291, 286 og 335.)

au) Tre *makroavslag* av *flint* med *konkav retusj*. To av råemnene er ytteravslag med cortex. St. m. 51-60 mm. (Fnr. 145, 186 og 209.)

av) Tre *makroavslag/stykker* av *flint* med *retusjerte hakk*, derav ett sidefragment av en flekkekerne (fnr. 175) og ett ytteravslag med cortex. St. m. 47-60. (Fnr. 175, 184 og 306.)

aw) Fire *makroavslag/stykker* av *flint* med *tanning*. Stykkene har to eller flere retusjerte hakk. St. m. 50-73 mm. (Fnr. 178, 256, 168 og 304.)

ax) Tre *vanlige avslag/stykker* av *flint* med *retusjerte hakk*. St. m. 29-39 mm (Fnr. 171, 221 og 222.)

ay) Tre *vanlige avslag/stykker* av *flint* med *tanning*. Stykkene har to eller flere retusjerte hakk. Ett stykke er brent. St. m. 27-30 mm. (Fnr. 214 og 265.)

az) En *flekkekniv* av *flint*. Flekken har en lang, rett egg med tydelige bruksskader. Den motsatte eggen er forsynt med bruksretusj i proximal- og distalenden. L. 51 mm, st. br. 20 mm. (Fnr. 35.)

aaa) En hel og ett fragment av *ryggflekker av flint med retusj/bruksskader*. En mulig borspiss. Helt stykke l. 64 mm, st. br. 21 mm, fragment st. l. 18 mm, st. br. 14 mm. (Fnr. 156 og 251.)

aab) Femten hele og tjueto fragmenter av *vanlige flekker av flint med retusj/bruksskader*. Fem er cortex-flekker. De fleste flekkene er slått fra kjerner med spiss avspaltningsvinkel. Flere har grundig trimmet plattformkant, marginalt slagpunkt og liten plattformrest. Slagbullen er gjennomgående bred og lite uttalt. Fem har s.k. "lippe" (fnr. 156, 165, 184, 208 og 274). To er brent. Hele stykker l. 31-52 mm, st. br. 14-20 mm, fragmenter st. l. 8-50 mm, st. br. 13-23 mm. (Fnr. 36, 43, 69, 78, 90, 140, 145, 156, 161, 172, 180, 181, 184, 194, 208, 209, 221, 226, 251, 265, 266, 270, 274, 275, 289, 299, 310, 318, 329, 336 og 338.)

aac) Tre hele og seks fragmenter av *smalflekker av flint med retusj/bruksskader*. To er brent. Hele stykker l. 35-47 mm, st. br. 10-11 mm, fragmenter st. l. 8-18 mm, st. br. 9-11 mm. (Fnr. 68, 106, 199, 209, 222, 293, 304, 318 og 343.)

aad) En hel og tre fragmenter av *mikroflekker av flint med retusj/bruksskader*. To mulige mikrolittfragmenter. Helt stykke l. 21 mm, st. br. 7 mm, fragmenter st. l. 6-14 mm, st. br. 5-7 mm. (Fnr. 102, 151, 172 og 207.)

aae) Elleve *makroavslag/stykker av flint med retusj/bruksskader*. Ett kan karakteriseres som en skive (fnr. 135), seks er ytteravslag med cortex. To stykker er brent. St. m. 40-75 mm. (Fnr. 135, 176, 200, 230, 251, 261, 304, 317, 323, 328 og 337.)

aae) Førtien *vanlige avslag/stykker av flint med retusj/bruksskader*. Ni er brent, en er svakt vannrullet. St. m. 13-40 mm. (Fnr. 5, 20, 36, 39, 54, 66, 75, 80, 82, 86, 92, 116, 128, 135, 137, 142, 145, 150, 156, 184, 186, 209, 216, 221, 230, 236, 237, 242, 285, 287, 299, 326, 342 og 347.)

aae) Ett *mikroavslag/stykke av flint med retusj/bruksskader*. Mulig fragment av mikrolitt. St. m. 9 mm. (Fnr. 255.)

aae) Førtiåtte sikre og tjueen mulige *vingeformede kantavslag av flint*. Avslag av denne typen regnes som karakteristiske avfallsprodukter fra skiveøksproduksjon (Johansson 1990:24). St. m. 17-48 mm. (Fnr. 5, 21, 28, 42, 43, 60, 65, 69, 70, 74, 86, 88, 90, 94, 112, 115, 116, 134, 145, 156, 171, 172, 178, 180, 184, 194, 209, 221, 240, 242, 243, 276, 287, 289, 293, 294, 295, 303, 307, 309, 319, 325, 326, 335 og 347.)

aae) Tolv mulige *stikkelavslag av flint*. St. m. 17-34 mm. (Fnr. 25, 96, 115, 146, 156, 209, 221, 249, 302, 327, 341 og 347.)

aae) Sju *ensidige kjerner av flint* med en plattform. Avspaltningsvinkelen er spiss, og plattformkanten har spor etter trimming. En er maksimalt redusert, to er brent / fragmentert. St. l. 29-60 mm, st. plattformbr. 12-34. (Fnr. 125, 141, 156, 213, 256 og 279.)

aae) Fem *ensidige kjerner av flint* med to motstående plattformer. Avspaltningsvinkelen varierer. Fem av kjernene er maksimalt reduserte, en er brent / fragmentert. St. l. 36-49 mm, st. plattformbr. 24-39 mm. (Fnr. 43, 109, 195, 221 og 298.)

aae) Fire andre *ensidige kjerner av flint*. To er brent / fragmentert. St. l. 36-55 mm, st. plattformbr. 26-39 mm. (Fnr. 55, 82, 125 og 135.)

aae) En *bipolar kerne av flint*. L. 17 mm, st. br. 12 mm. (Fnr. 172.)

aae) Åtte ubestemmelige *kjerner eller knuter av flint*. Noen kan være maksimalt reduserte, ensidige kjerner. En er brent / fragmentert. St. m. 25-41 mm. (Fnr. 23, 32, 134, 169, 176, 184, 261 og 298.)

aae) Tjueto *sidefragmenter av kjerner av flint*. Tolv kan være slått intensjonelt for å opprette hengsler

eller andre uregelmessigheter, seks kan karakteriseres som overløpne flekker. Ett er brent. St. l. 24-52, st. br. 14-31. (Fnr. 40, 59, 65, 73, 108, 145, 156, 157, 170, 172, 221, 230, 243, 244, 298, 304, 306 og 343.)

aaq) Ni sikre og seks mulige *plattformprepareringsavslag* av *flint*. To av de mulige plattformavslagene (fnr. 71 og 221) har ikke spor etter plattformpreparering. Disse kan være annen generasjons plattformavslag eller avslag fra oppskjerpning av kjerneøkser. Ett av plattformavslagene er brent. St. m. 18-58 mm, st. plattformbr. 13-58 mm. (Fnr. 22, 71, 92, 102, 126-127, 145, 147, 151, 181, 221, 265, 274, 276, 326.)

aar) To mulige *kjernefragmenter* av mikroflekkkjerner av *flint*. St. l. 21-25 mm, st. br. 10-11 mm. (Fnr. 112 og 162.)

aas) Fem *fragmenter av brente kjerner eller kjernefragmenter av flint*. St. m. 33-40 mm. (Fnr. 90, 116, 176, 178, 338).

aat) Tolv hele og tretten fragmenter av *ryggflekker/kjerneprepareringsflekker* av *flint*, tilhørende ulike stadier i reduksjonen. Hele stykker l. 23-67 mm, st. br. 6-23 mm, fragmenter st. l. 11-38 mm, st. br. 6-18 mm. (35, 50, 52, 65, 69, 115, 121, 130, 141, 142, 170, 172, 231, 265, 266, 274, 285, 292, 302, 312, 316, 318, 335 og 342.)

aau) Firehundreogåttito *vanlige flekker* av *flint*, hvorav firehundreogtolv fragmenter. Flekkene er grove og uregelmessige, slått fra kjerner med spiss avspaltningsvinkel. Fragmenteringsgraden er høy. En stor del av flekkene/proximalfragmentene har grundig trimmet plattformkant, marginalt slagpunkt og liten plattform- eller slagflaterest. Slagbulene er gjennomgående flate og brede. Flere stykker har dessuten lateral "lippe". Åttito er brent. Hele stykker l. 24-67 mm, st. br. 12-29 mm, fragmenter st. l. 5-56 mm, st. br. 12-29 mm.

aav) Femhundreogførti *smalflekker* av *flint*, hvorav firehundreogførtititre fragmenter. Smalflekkene er grove og uregelmessige, med samme teknologiske karakteristika som de vanlig flekkene. Sekstisju er brent. Hele stykker l. 17-38 mm, st. br. 8-12 mm, fragmenter st. l. 6-39 mm, st. br. 8-12 mm.

aaw) Trehundreogfire *mikroflekker* av *flint*, hvorav syttien fragmenter. Bare ytterst få kan minne om pressmikroflekker mikroflekker. Flesteparten av de metriske mikroflekkene ser heller ut til å være biprodukter fra reduksjonen av flekkkjerner. Tolv er brent. Hele stykker l. 10-36 mm, st. br. 4-8 mm, fragmenter st. l. 5-23 mm, st. br. 4-8 mm.

aax) Nittiseks *makroavslag*, hvorav to av *kvarts*, to av *kvartsitt*, og nittito av *flint*. Ni er brent, to er vannrullet. St. m. 40-108 mm.

aay) Sekstusenetthundreogtretten *vanlige avslag*, hvorav tretten av *kvarts*, to av *kvartsitt*, tretten av *bergkrystall*, og sekstusenogåttifem av *flint*. Ettusensekshundreognittien er brent, tjue ni er vannrullet. St. m. 10-40 mm

aaz) Firetusenetthundreogførtifire *mikroavslag*, hvorav atten av *kvarts*, sjetten av *bergkrystall*, og firetusenetthundreogåtte av *flint*. Ettusenetthundreogtjueåtte er brent, fem er vannrullet. St. m. 10 mm.

aaaa) Sjuhundreogførtito *biter* av *flint*. Firehundreogförtini er brent, sekstifem vannrullet. St. m. 54 mm.

aaab) Nitten *runde stein*, hvorav flere mulige knakkestein. En (fnr. 282) kan ha knusespor. To er skjorbrente. St. m. 20-60 mm. (Fnr. 32, 165, 172, 187, 211, 221, 234, 237, 263, 268, 275, 282, 292, 310, 324, 336 og 342.)

aaac) Søyten *prøver av trekull*, derav uttatt en prøve av bjørk (Au.S.) fra mulig ildsted (jnr. 84/620, T-5899) og en prøve med hasselnøttskall (Au.S.) (jnr. 84/619, T-5898) til 14C-datering. (Laboratoriejournal jnr. 83/613-618 og 84/610-620.)

aaad) En *trekullprøve* (Nat.vit.prøvejournal jnr. 83/202/18.)

aaae) Fem *trekullprøver*, ikke analysert. Samlet vekt 335.7 g.

aaaf) En *makrofossilprøve* fra mulig ildsted. Restmateriale fra analysert trekullprøve (Laboratoriejournal jnr. 84/620). Vekt 56.8 g.

aaag) Tre *makrofossilprøver* fra mulig ildsted, ikke analysert. Samlet vekt 2750.8 g.

aaah) Fire *jordprøver*, ikke analysert. Samlet vekt 816,7 g.

aaai) Fjorten *pollen- og glødetapsprøver*. (Nat.vit.prøvejournal jnr. 83/202/4-17.)

aaak) Ti *pollenprøver*. (Nat.vit.prøvejournal jnr. 84/901/1-5 og 84/906/1-5.)

aaal) Seks *sedimentprøver* til rundings- og kornfordelingsanalyse (Nat.vit.prøvejournal jnr. 83/202/1-3 og 83/202/19-21.)

aaam) Fem *sedimentprøver*, ikke analysert. Samlet vekt 1643.6 g.

Funnet i 1983 og 1984 v/ Jane Floors for- og hovedundersøkelse av boplassområde fra tidligmesolitikum, tre ovale groper omgitt av kraftige voller, tolket som tufter (Floor 1989:282), og et mulig ildsted fra yngre bronsealder. Lokaliteten ligger på nordspissen av Bjergøy i Finnøy k., ca 27-28 m.o.h., "...et stykke inne på et nordvendt nes på en flate inntil en bergskrånning i sør (ibid. 282)." Undersøkelsene ble konsentrert om en av de tre tuftlignende strukturene: Av et potensielt boplassområde på 200 m² (ibid. 282), ble det undersøkt 33 m², derav 12 m² ved forundersøkelsen i 1983 (Floor 1983). Til sammen ble det funnet 13.005 artefakter. Materialet, som har sine nærmeste paralleller i nordvesteuropeisk tidlig Maglemosekultur og vestsvensk sen Hensbackakultur, kan på typologisk grunnlag dateres til siste halvdel av preboreal tid, omkring 9.500-9.000 (ukalibrerte 14C-år) BP. Kull fra et mulig ildsted er datert til 2.510±70BP, kalibrert alder BC510±145 (T-5899). En annen kullprøve er datert til 1.100±190 BP, kalibrert AD865±195 (T-5898). Det er ikke etablert noen sikker sammenheng mellom vollene og det tidligmesolittiske materialet. Det faktum at vollene er rike på flint (Floor 1989:, Selsing 1983), skulle heller tyde på at vollene er sekundære, og at flintdistribusjonen derfor er forstyrret.

S14034/1-91

Boplassfunn fra eldre steinalder/tidligmesolitikum fra DYRNES, av VENJA (61), FINNØY K., ROGALAND.

1) **Øks** skiveøks av flint.

En symmetrisk, flatehogd *skiveøks* av grå, opak *flint*. Formen er tilnærmet firsidig, med største bredde i eggen og minste bredde i nakken. Tverrsnittet er nærmest som et parallelogram. Eggen er rett og svakt utsvunget, med bruksskader. Nakken er noe skjevstilt i forhold til eggen. Den ene sidekanten er svakt konveks, den andre svakt konkav. Skiveøksen er trimmet langs sidekantene. L. 67 mm, st.br. 53 mm. (Fnr. 113.) (gml. unr. a).

2) **Øks** skiveøks av flint.

En symmetrisk, mulig flatehogd, *skiveøks* av gul-grå, opak *flint*. Formen er tilnærmet rektangulær. Tverrsnittet er nærmest som en pentagon. Eggen og deler av nakken er borte, trolig som følge av frostsprenging. Sidekantene er trimmet, og tilnærmet parallelle. Øksen er brukket og gjenfunnet i to deler. Fra bruddflaten er det slått av et stykke på langs av det ene fragmentet, noe som antyder at øksen er brukket under bruk eller tilhogging. L. 109 mm, st. br. 54 mm. (Fnr. 188.) (gml. unr. b).

3) **Øks** skiveøks av flint.

En mulig *skiveøks* av grå, opak *flint*. Formen er tilnærmet rektangulær. Tverrsnittet er nærmest som en pentagon. Stykket er ensidig kanthogd og flatehogd. Eggen er oppknust og uregelmessig. Nakken er noe skråstilt i forhold til eggen. Sidekantene er rette og parallelle, med trimming. L. 47 mm, st. br. 33 mm. (Fnr. 98.) (gml. unr. c).

4) **Meisel** av flint, var. Skivemeisel.

En symmetrisk, flatehogd *skivemeisel* av *flint* med retusjert hakk i eggen. Formen er tilnærmet rektangulær, tvrsnittet er nærmest rombisk. Sidekantene er tilnærmet rette og parallelle, den ene med trimming. L. 69 mm, st. br. 28 mm. (Fnr. 208.) (gml. unr. d).

5) **Øks** kjerneøks av flint.

En asymmetrisk *kjerneøks* og *skraper* av gul-grå, opak *flint*. Formen er tilnærmet firsidig, tverrsnittet er mangekantet. Det meste av eggen er borte. En av sidekantene er kanthogd og trimmet. Den andre er tilvirket ved langsgående avspaltninger. Nakken har lett bølget, konveks skraperretusj. L. 91 mm, st. hr. 42 mm. (Fnr. 87.) (gml. unr. e).

6) **Øks** kjerneøks av flint. *Gjenstandsdel*: nakkefragment.

Ett nakkefragment av en symmetrisk *kjerneøks* av grå, opak *flint*. Tverrsnittet er rombisk. Sidekantene, som er trimmet, ser ut til å ha vært konvekse. En mulig slagbule ved bruddstedet, antyder at øksen er brukket under tilhogging / oppskjerping. L. 54 mm, st. hr. 32 mm. (Fnr. 300.) (gml. unr. f).

7) **Øks** kjerneøks av flint.

En mulig symmetrisk *kjerneøks* av grå, opak *flint*. Formen er tilnærmet spissoval, tverrsnittet er nærmest rombisk. Nakken er tilspisset. Eggen er smal og steil. Sidekantene er konvekse og stedvis trimmet. L. 59 mm, st. br. 31. (Fnr. 59.) (gml. unr. g).

8) **Øks** kjerneøks av flint. *Gjenstandsdel*: nakkefragment.

Ett mulig nakkefragment av en *kjerneøks* av *flint*. Stykket har kanthogde, trimmede sidekanter. L. 28 mm, st. br. 23 mm. (Fnr. 67.) (gml. unr. h).

9) **Mikrolitt** lansettmikrolitt av flint. *Antall*: 29.

Tjueni *lansettmikrolitter* av *flint* med skrå odderetusj, tilsvarende Brinch Petersen type 39 (1966, fig. 130). Tretten kan ha mikrostikkelfasett. På enkelte andre ser fasetten ut til være retusjert bort. Tjue er hele. På nitten er ytterste delen av odden brutt av eller knust. To er brent. Hele stykker l. 23-48 mm, st. br. 6-15,5 mm, fragmenter st. l. 14,5-35,5 mm, st. br. 9-14. (Fnr. 69, 80, 83, 87, 109, 111, 124, 147, 153, 156, 176, 194, 199, 200, 209, 221, 226, 236, 262, 267, 273, 279, 292, 307, 309, 327, 331, 342 og 347.) (gml. unr. i).

10) **Mikrolitt** lansettmikrolitt av flint. *Antall*: 2.

To *lansettmikrolitter* av *flint* med omriss som likebeinede trekant. Odderetusjen danner en stump vinkel i forhold til den resterende delen av samme sidekant. En har mikrostikkelfasett. En er hel, en er brent. Helt stykke l. 37 mm, st. br. 13 mm, fragment st. l. 25 mm, st. br. 10 mm. (Fnr. 135 og 209.) (gml. unr. k).

11) **Mikrolitt** lansettmikrolitt av flint.

En *lansettmikrolitt* av *flint* med skrå odderetusj og rett basisretusj på samme side. Odde- og basisretusjen er avbrutt av en liten skulder. Mikrolitten har etterretusjert mikrostikkelfasett. L. 35 mm, st. br. 15 mm. (Fnr. 295.) (gml. unr. l).

12) **Mikrolitt** lansettmikrolitt av flint. *Antall*: 10.

Ti *lansettmikrolitter* av *flint* med skrå odderetusj og skrå basisretusj på motsatt side av odderetusjen. Fem av mikrolittene har en tilnærmet rombisk form. Mikrolittene tilsvarer Fredsjøs "rhombspetsar" (1953, fig. 2:25-27). Tre kan ha mikrostikkelfasett, seks er retusjert helt frem i odden. Seks er hele, tre er brent. To av mikrolitten er brukket. En (fnr. 325) er limt, en er representert ved odde og basis (fnr. 213 og 292). En annen (fnr. 10) er spaltet på langs og brutt av ytterst i odden. Hele stykker l. 24-37 mm, st. br. 8-12 mm, fragmenter st. l. 13-31, st. br. 10-17. (Fnr. 10, 135, 142, 145, 213, 251, 256, 292, 325 og 332.) (gml. unr. m).

13) **Mikrolitt** lansettmikrolitt av flint. *Antall*: 19.

Nitten sikre og to mulige *odder av lansettmikrolitter* av *flint* med skrå odderetusj. Tretten kan ha mikrostikkelfasett. To kan ha svak basisretusj, en på motsatt side av odderetusjen, en på begge sider. To er brent. St. l. 10-23 mm, st. br. 6-15 mm. (Fnr. 29, 68, 69, 80, 116, 134, 135, 141, 145, 148, 156, 172, 177, 211, 263, 267, 305, 307, 333, 337 og 347.) (gml. unr. n).

14) **Mikrolitt** lansettmikrolitt av flint. *Antall*: 4.

Tre sikre og en mulig *lansettmikrolitt* av *flint* med en helt retusjert sidekant, hvorav tre er nærmest segmentformede. Mikrolittene tilsvarer Brinch Petersen type 40 og 41 (1966, fig. 130). En har mikrostikkelfasett. To er hele, en er brutt av ytterst i odden, en er spaltet på langs. Hele stykker l. 25-42 mm, st. br. 10-16 mm, fragment l. 26-31 mm, st. br. 10-12 mm. (Fnr. 30, 207, 336 og 337.) (gml. unr. o).

15) **Mikrolitt** lansettmikrolitt av flint. *Antall*: 2.

To *basisfragmenter av lansettmikrolitter* av *flint* med helt retusjert sidekant eller basisretusj. St. l. 15-19 mm, st. br. 12-15 mm. (Fnr. 69 og 332.) (gml. unr. p).

16) Mikrolitt av flint

En *mikrolitt eller spiss* av *flint* med konveks, helt retusjert sidekant og basisretusj på motsatt side. Selv om den rent morfologisk minner om en enegget spiss, er den trolig mer bestlektet med de ovenfornevnte lansettmikrolittene med basisretusj. L. 31 mm, st. br. 12 mm. (Fnr. 6.) (gml. unr. q).

17) Mikrolitt trapes av flint.

En bred, lang *trapesmikrolitt* av *flint*. Odden ligger trolig i distalenden. Mikrolitten kan være tilvirket i mikrostikkelteknikk. L. 25 mm, st. br. 10 mm. (Fnr. 141.) (gml. unr. r).

18) Mikrolitt av flint.

En kort, *lansettlignende mikrolitt* av *flint* med 3/4 retusjert sidekant. Mikrolitten er ikke tilvirket i mikrostikkelteknikk. L. 24 mm, st. br. 12 mm. (Fnr. 66.) (gml. unr. s).

19) Mikrolitt av flint. *Gjenstandsdel: odd. Antall: 3.*

Tre mulige *mikrolittodder* av *flint*. To er brente. St. 1. 14- 20 mm, st. br. 9-11 mm. (Fnr. 80, 278 og 318.) (gml. unr. t).

20) Mikrolitt rombisk av flint.

En liten *rombisk mikrolitt* av *flint*. L. 17 mm, st. br. 5mm. (Fnr. 242.) (gml. unr. u).

21) Pilspiss bladformet av flint.

En særegen, *bladformet spiss* av *flint* med en helt og en delvis retusjert sidekant. Sidekantene er konvekse og møtes i en tange. Spissen er brukket i to. L. 42 mm, st. br. 15 mm. (Fnr. 239 og 240). (gml. unr. v).

22) Pilspiss av flint.

Ett *oddfragment* av en *kraftig spiss* av *flint*. St. 1. 26 mm, st. br. 13 mm. (Fnr. 302.) (gml. unr. w).

23) Pilspiss av flint.

En *mulig tange* av *flint*. Fragmentet er brent. St. 1. 20 mm, st. br. 9 mm. (Fnr. 341) (gml. unr. x).

24) Flekke m. kantretusj av flint

Ett fragment av en vanligflekke av *flint* med retusj. Flekkefragmentet har skråretusj i proximalenden. Kan være en brukket lansettmikrolitt med skrå odderetusj. St. 1. 31 mm. (Fnr. 256.) (gml. unr. y).

25) Mikrolitt mikrostikkel av flint. *Antall: 62.*

Sekstito *mikrostikler* av *flint*, derav førtiåtte proximalmikrostikler og to distalmikrostikler. En av mikrostiklene (Fnr. 345) har to mikrostikkelfasetter, en på ventralsiden og en på dorsalsiden. Sistnevnte mikrostikkel kan være fremkommet ved oppskjerping av en mislykket mikrolittodd. Korte, smale mikrostikler dominerer over korte brede. Seksten av mikrostiklene har en lengde tilsvarende to ganger bredden. St.1. 6-31 mm, st. br. 4-20 mm. Gjennomsnittlig st. 1. 13 mm, st. br. 9 mm. (Fnr. 17, 31, 59, 65, 66, 70, 71, 72, 73, 85, 97, 103, 107, 115, 142, 144, 146, 149, 151, 156, 171, 172, 173, 181, 182, 186, 194, 209, 210, 211, 212, 216, 219, 221, 223, 225, 230, 237, 239, 240, 250, 252, 266, 291, 292, 298, 303, 304, 308, 309, 312, 316, 317, 318, 325, 326,

329, 333, 338, 344, 345 og 347.) (gml. unr. z).

26) **Smalflekke** m. kantretusj av flint.

Ett fragment av en *smalflekke* av flint med retusjert hakk og mulig mikrostikkelfasett. L. 19 mm, st. br. 8 mm. (Fnr. 320.) (gml. unr. aa).

27) **Mikrolitt** mikrostikkel av flint, *var.* m. kantretusj.

En kort, bred *mikrostikkel* av *flint* med propellretusj. Stykket har trolig fungert som *borspiss*. St. l. 16 mm, st. br. 15 mm. (Fnr. 210.) (gml. unr. ab).

28) **Bor** av flint

En kraftig *borspiss* av *flint* med propellretusj. Dorsalsiden er flatehogget, og ene sidekanten er trimmet. L- 48 mm, st. hr. 25 mm (Fnr. 17.) (gml. unr. ac).

29) **Bor** av flint.

En *borspiss* av *flint* med propellretusj. Råemnet er et makroavslag med cortex. St. m. 44 mm (Fnr. 327.) (gml. unr. ad).

30) **Bor** av flint. *Antall: 2.*

To mulig *borspisser* av *flint*, med rotasjonsskader og/eller retusj i spissen. Ett av stykkene er frostsprengt, og satt sammen av en stor og to mindre biter. St. m. 55-76 mm. (Fnr. 55 og 120-121.) (gml. unr. ae).

31) **Stikkel** av flint, *var.* kantstikkel.

En polyedrisk *kantstikkel* av *flint* (cf. Heiskog et al. 1976:37 f.). Råemnet er en ensidig kjerne med to motstående plattformer. Stikkeleggen er dannet ved flere stikkelslag mot en eksisterende plattform. Stikkelfasettene løper parallelt med stykkets lengdeakse. L. 46 mm, st. br. 27 mm. (Fnr. 109.) (gml. unr. af).

32) **Stikkel** av flint, *var.* kantstikkel.

En polyedrisk *multistikkel* eller *kantstikkel* av *flint* (cf. Helskog et al. 1976:37 f.). Råemnet er et uregelmessig makroavslag med cortex. Stikkeleggene er tilvirket ved flere stikkelslag. St. m. 47 mm. (Fnr. 110.) (gml. unr. ag).

33) **Stikkel** av flint, *var.* kantstikkel.

En *kantstikkel* og *endeskrap* av *flint*. Råemnet er en kraftig cortexflekk. Stikkeleggen er dannet ved slag mot brudd i flekkens proximalende. Stikkelfasetten løper parallelt med flekkens lengderetning. Skrapereggen, som er lett bølget og svakt konveks, ligger i flekkens distalende. Nær proximalenden, på motsatt side av stikkelfasetten, er flekken forsynt med bruksretusj. L. 61 mm, st. br. 26 (Fnr. 292.) (gml. unr. ah).

34) **Stikkel** av flint, *var.* emne. *Antall: 2.*

To mulige *kantstikler* av *flint*. Råemnene er et kjernefragment og et makroavslag med cortex. St. m. 29-41 mm. (Fnr. 91 og 176.) (gml. unr. ai).

35) **Stikkel** av flint, *var.* kantstikkel.

En mulig *polyedrisk kantstikkel* av *flint*. Stykket har en kanthogd, trimmet sidekant. Den andre sidekanten, som er knust, kan også ha vært trimmet. Sidekantene møtes i en spiss i motsatt side av den mulige stikkeleggen. Den mulige stikkeleggen er dannet ved flere korte stikkelslag. L. 82 mm, st. br. 30 mm. (Fnr. 221). (gml. unr. ak).

36) Ukjent av flint. *Antall: 2*

To ubestemmelig, *intensjonelt tilhogde artefakter* av flint. Stykkene har trimmede sidekanter som møtes i en spiss. L. 52-64 mm, st. hr. 27-34 mm. (Fnr. 30 og 171.) (gml. unr. al).

37) Skraper endeskraper av flint. *Antall: 2.*

En *endeskraper* og ett fragment av en *endeskraper* av flint. En er produsert av en grov flekke eller et kjernefragment. En er brent. På førstnevnte er retusjen konveks, på sistnevnte er den lett bølget og svakt konveks. Helt stykke 1. 61 mm, st. br. 32 mm, fragment 1. 61 mm, st. hr. 18 mm (Fnr. 185 og 313.) (gml. unr. am).

38) Skraper av flint, *var. flekkeskraper.*

En *flekkeskraper* av flint. Skraperen, som er brukket i proximal- og distalenden, har konveks, lett bølget retusj langs hele ene sidekanten. På motsatt sidekant, helt fremme i distalenden, finnes også rester av konveks retusj. Dette antyder at retusjen har fortsatt i en bue rundt flekkens distalende. L. 46 mm, st. br. 25 mm. (Fnr. 77.) (gml. unr. an).

39) Skraper av flint. *Antall: 8.*

Åtte *skrapere/mulige skrapere* av flint. Fire har konveks retusj, en har konveks og konkav retusj, to har tilnærmet rett retusj. En av skraperne (for. 318) kan være tilvirket av et plattformavslag. To stykker er brent, ett kan være frostsprengt. St. m. 25-49 mm. (Fnr. 88, 130, 171, 172, 237, 314, 318 og 323.) (gml. unr. ao).

40) Makroavslag m. kantretusj av flint.

Ett *retusjert eller trimmet makroavslag* av flint. Stykket er ensidig kanthogget og retusjert/ trimmet fra dorsalsiden. Mulig skraper eller emne til skive- eller kjerneøks. St. m. 89 mm. (Fnr. 256.) (gml. unr. ap).

41) Makroavslag m. kantretusj av flint.

Ett ubestemmelig, *retusjert eller trimmet makroavslag* av flint. Stykket er tosidig kanthogget, med en retusjert sidekant. Mulig skraper. St. m. 56 mm. (Fnr. 116.) (gml. unr. aq).

42) Flekke m. kantretusj av flint.

En *vanlig flekke* av flint med *retusjert hakk og bruksskader* langs en av sidekanten. Den andre sidekanten er forsynt med cortex og bruksretusj. L. 46 mm, st. hr. 22 mm. (Fnr. 282.) (gml. unr. ar).

43) Flekke m. kantretusj av flint. *Antall: 7.*

Syv fragmenter av *vanligflekke* av flint med *retusjerte hakk*. To av fragmentene (for. 148 og 181) kan ha påbegynt mikrostikkelfasett. To stykker er brent. L. 17-36 mm, st. br. 12-19 mm. (Fnr. 148, 172, 181, 184, 192, 267 og 327.) (gml. unr. as).

44) Smalflekke m. kantretusj av flint. *Antall: 5.*

Fem fragmenter av *smalflekke* av flint med *retusjerte hakk*. En har ytterlige bruksskader. To av fragmentene (fnr. 291 og 335) kan ha påbegynt mikrostikkelfasett. To stykker er brent. St. 1. 11-34 mm, st. hr. 10-11 mm. (Fnr. 92, 114, 291, 286 og 335.) (gml. unr. at).

45) Makroavslag m. kantretusj av flint. *Antall: 3.*

Tre *makroavslag av flint med konkav retusj*. To av råemnene er ytteravslag med cortex. St. m. 51- 60 mm. (Fnr. 145, 186 og 209.) (gml. unr. au).

46) **Makroavslag** m. kantretusj av flint. *Antall: 3.*

Tre *makroavslag/stykker av flint med retusjerte hakk*, derav ett sidefragment av en flekkejerne (fnr. 175) og ett ytteravslag med cortex. St. m. 47-60. (Fnr. 175, 184 og 306.) (gml. unr. av).

47) **Makroavslag** m. kantretusj av flint, *var.* med tanning. *Antall: 4.*

Fire *makroavslag/stykker av flint med tanning*. Stykkene har to eller flere retusjerte hakk. St. m. 50-73 mm. (Fnr. 178, 256, 168 og 304.) (gml. unr. aw).

48) **Avslag** m. kantretusj av flint. *Antall: 3.*

Tre *vanlige avslag/stykker av flint med retusjerte hakk*. St. m. 29-39 mm (Fnr. 171, 221 og 222.) (gml. unr. ax).

49) **Avslag** m. kantretusj og tanning av flint. *Antall: 3.*

Tre *vanlige avslag/stykker av flint med tanning*. Stykkene har to eller flere retusjerte hakk. Ett stykke er brent. St. m. 27-30 mm. (Fnr. 214 og 265.) (gml. unr. ay).

50) **Ryggflekke** m. kantretusj av flint. *Antall: 2.*

En hel og ett fragment av *ryggflekker av flint med retusj/bruksskader*. En mulig borspiss. Helt stykke l. 64 mm, st. br. 21 mm, fragment st. l. 18 mm, st. hr. 14 mm. (Fnr. 156 og 251.) (gml. unr. aaa).

51) **Vanlig flekke** m. kantretusj av flint. *Antall: 39.*

Trettini *vanlige flekker av flint med retusj/bruksskader*. En av flekken har en lang, rett egg med tydelige bruksskader. Den motsatte eggen er forsynt med bruksretusj i proximal- og distalenden (*flekkekniv*), L. 51 mm, st. br. 20 mm. (Fnr. 35.). (gml. unr. az). Fem er cortex-flekker. De fleste flekkene er slått fra kjerner med spiss avspaltningsvinkel . Flere har grundig trimmet plattformkant, marginalt slagpunkt og liten plattformrest. Slaghulen er gjennomgående bred og lite uttalt. Fem har s.k. "lippe" (fnr. 156, 165, 184, 208 og 274). To er brent. Hele stykker l. 31-52 mm, st. br. 14-20 mm, fragmenter st. l. 8-50 mm, st. hr. 13-23 mm. (Fnr. 36, 43, 69, 78, 90, 130, 140, 145, 156, 165, 167, 172, 180, 181, 184, 194, 208, 209, 221, 226, 242, 251, 265, 266, 270, 274, 275, 289, 299, 310, 318, 329, 336 og 338.) (gml. unr. aab).

52) **Smalflekke** m. kantretusj av flint. *Antall: 9.*

Tre hele og seks fragmenter av *smalflekker av flint med retusj/bruksskader*. To er brent. Hele stykker l. 35-47 mm, st. br. 10-11 mm, fragmenter st. l. 8-18 mm, st. hr. 9-11 mm. (Fnr. 68, 106, 199, 209, 222, 293, 304, 318 og 343.) (gml. unr. aac).

53) **Mikroflekke** m. kantretusj av flint. *Antall: 4.*

En hel og tre fragmenter av *mikroflekker av flint med retusj/bruksskader*. To mulige mikrolittfragmenter. Helt stykke l. 21 mm, st. br. 7 mm, fragmenter st. l. 6-14 mm, st. hr. 5-7 mm. (Fnr.102, 151, 172 og 207.) (gml. unr. aad).

54) **Makroavslag** m. bruksspor av flint. *Antall: 11.*

Elleve *makroavslag/stykker av flint med retusj/bruksskader*. Ett kan karakteriseres som

en skive (fnr. 135), seks er ytteravslag med cortex. To stykker er brent. St. m. 40-75 mm. (Fnr. 135, 176, 200, 230, 251, 261, 304, 317, 323, 328 og 337.) (gml. unr. aae).

55) **Vanlig avslag** m. kantretusj av flint. *Antall: 35.*

Trettifem *vanlige avslag/stykker av flint med retusj/bruksskader*. Ni er brent, en er svakt vannrullet. St. m. 13-40 mm. (Fnr. 20, 36, 39, 54, 66, 75, 80, 82, 86, 92, 116, 128, 135, 137, 141, 142, 145, 150, 156, 184, 186, 209, 216, 221, 230, 237, 242, 287, 299, 326, 336, 342 og 347.) (gml. unr. aaf).

56) **Mikroavslag** m. kantretusj av flint.

Ett *mikroavslag/stykke av flint med retusj/bruksskader*. Mulig fragment av mikrolitt. St. m. 9 mm. (Fnr. 255.) (gml. unr. aag).

57) **Avslag** av flint. *var. kantavslag. Antall: 70.*

Sytti *vingeformede kantavslag av flint*. Avslag av denne typen regnes som karakteristiske avfallsprodukter fra skiveøksproduksjon (Johansson 1990:24). St. m. 17-48 mm. (Fnr. 5, 21, 28, 42, 43, 60, 65, 66, 69, 70, 74, 86, 88, 90, 94, 112, 115, 116, 134, 145, 156, 171, 172, 178, 180, 184, 194, 209, 221, 240, 242, 243, 276, 287, 289, 293, 294, 295, 303, 307, 309, 319, 325, 326, 335 og 347.) (gml. unr. aah).

58) **Avslag** av flint. *var. stikkelavslag. Antall: 12.*

Tolv mulige *stikkelavslag av flint*. St. m. 17-34 mm. (Fnr. 25, 96, 115, 146, 156, 209, 221, 249, 302, 327, 341 og 347.) (gml. unr. aai).

59) **Kjerne** med en platform av flint *var. ensidig. Antall: 7.*

Sju *ensidige kjerner av flint* med en plattform. Avspaltningsvinkelen er spiss, og plattformkanten har spor etter trimming. En er maksimalt redusert, to er brent / fragmentert. St. 1. 29-60 mm, st. plattformbr. 12-34. (Fnr. 125, 141, 156, 176, 213, 256 og 279.) (gml. unr. aak).

60) **Kjerne** med to motstående plattformer av flint *var. ensidig. Antall: 5.*

Fem *ensidige kjerner av flint* med to motstående plattformer. Avspaltningsvinkelen varierer. Fem av kjernene er maksimalt reduserte, en er brent/ fragmentert. St. 1. 36-49 mm, st. plattformbr. 24-39 mm. (Fnr. 43, 109, 195, 221 og 298.) (gml. unr. aal).

61) **Kjerne** av flint *var. ensidig. Antall: 4.*

Fire andre *ensidige kjerner av flint*. To er brent/ fragmentert. St. I. 36-55 mm. st. plattf.br. 26- 39 mm. (Fnr. 55, 82, 125 og 135.) (gml. unr. aam).

62) **Kjerne** bipolar av flint. *Antall: 2.*

To *bipolare kjerner av flint*. L. 17 mm, st. br. 12 mm. (Fnr. 7, 172.) (gml. unr. aan).

63) **Kjerne** uregelmessig av flint. *Antall: 8.*

Åtte ubestemmelige *kjerner eller knuter av flint*. Noen kan være maksimalt reduserte, ensidige kjerner. En er brent/fragmentert. St. m. 25-41 mm. (Fnr. 23, 32, 134, 169, 176, 184, 262 og 298.) (gml. unr. aao).

64) **Kjernefragment** av flint. *var. sidefragment. Antall: 22.*

Tjueto *sidefragmenter av kjerner av flint*. Tolv kan være slått intensjonelt for å opprette hengsler eller andre uregelmessigheter, seks kan karakteriseres som overløpne flekker.

Ett er brent. St. I. 24- 52, st. br. 14-31. (Fnr. 40, 59, 65, 73, 108, 145, 153, 156, 157, 170, 172, 194, 209, 221, 230, 243, 244, 298, 304, 306 og 343.) (gml. unr. aap).

65) Plattformavslag av flint. *Antall:* 15.

Femten *plattformprepareringsavslag* av *flint*. To av de mulige plattformavslagene (fnr. 71 og 221) har ikke spor etter plattformpreparering. Disse kan være annen generasjons plattformavslag eller avslag fra oppskjerpning av kjerneøkser. Ett av plattformavslagene er brent. St. m. 18-58 mm, st. plattformbr. 13-58 mm. (Fnr. 22, 71, 92, 102, 126, 145, 147, 151, 181, 221, 265, 274, 276, 326 og 341.) (gml. unr. aaq).

66) Kjernefragment av flint. *Antall:* 2.

To mulige *kjernefragment* av mikroflekkekjerner av *flint*. St. I. 21-25 mm, st. br. 10-11 mm. (Fnr. 112 og 162.) (gml. unr. aar).

67) Kjernefragment av flint. *Antall:* 5.

Fem *fragmenter av brente kjerner eller kjernefragmenter* av *flint*. St. m. 33-40 mm. (Fnr. 90, 116, 176, 178, 338.) (gml. unr. aas).

68) Ryggflekker av flint. *Antall:* 25.

Tolv hele og tretten fragmenter av *ryggflekker/kjerneprepareringsflekker* av *flint*, tilhørende ulike stadier i reduksjonen. Hele stykker I. 23-67 mm, st. br. 6-23 mm, fragmenter st. I. 11-38 mm, st. br. 6-18mm. (Fnr. 35, 50, 52, 65, 69, 115, 121, 130, 141, 142, 170, 172, 231, 265, 266, 274, 285, 292, 302, 312, 316, 318, 335 og 342.) (gml. unr. aat).

69) Vanlig flekke, av flint. *Antall:* 474.

Firehundreogsyttifire *vanlige flekker* av *flint*, hvorav firehundreogtolv fragmenter. Flekkene er grove og uregelmessige, slått fra kjerner med spiss avspaltningsvinkel. Fragmenteringsgraden er høy. En stor del av flekkene/proximalfragmentene har grundig trimmet plattformkant, marginalt slagpunkt og liten plattform- eller slagflaterest. Slagbulene er gjennomgående flate og brede. Flere stykker har dessuten lateral "lippe". Åttito er brent. Hele stykker I. 24-67 mm, st. br. 12-29 mm, fragmenter st. I. 5-56 mm, st. br. 12-29 mm. (gml. unr. aau).

70) Smalflekke av flint. *Antall:* 540.

Femhundreogførti *smalflekker* av *flint*, hvorav firehundreogstittire fragmenter. Smalflekkene er grove og uregelmessige, med samme teknologiske karakteristika som de vanlig flekkene. Sekstisju er brent. Hele stykker I. 17-38 mm, st. br. 8-12 mm, fragmenter st. I. 6-39 mm, st. br. 8-12 mm. (gml. unr. aav).

71) Mikroflekke av flint. *Antall:* 299.

Tohundreognittini *mikroflekker* av *flint*, hvorav syttien fragmenter. Bare ytterst få kan minne om pressmikroflekker mikroflekker. Flesteparten av de metriske mikroflekkene ser heller ut til å være biprodukter fra reduksjonen av flekkkjerner. Tolv er brent. Hele stykker I. 10-36 mm, st. br. 4-8 mm, fragmenter st. I. 5-23 mm, st. br. 4-8 mm. (gml. unr. aaw).

72) Makroavslag av flint, kvarts og kvartsitt. *Antall:* 134.

Etthundreogtrettifire *makroavslag*, hvorav tre av *kvarts*, ett av *kvartsitt*, og hundreogtretti av *flint*. Ni er brent, to er vannrullet. St. m. 40-108 mm. (gml. unr. aax).

73) **Vanlig avslag** av flint, kvarts, kvartsitt og bergkrystall. *Antall: 6777.*

Sekstusensyvhundreogsyttisju *vanlige avslag*, hvorav førtifire av *kvarts*, ett av *bergart*, tre av *bergkrystall* og sekstusensyvhundreogtyveni av *flint*. St. m. 10-40 mm. (gml. unr. aay).

74) **Mikroavslag** av flint, kvarts, bergkrystall. *Antall: 3523.*

Tretusenfemhundreogtjuetre *mikroavslag*, hvorav tjuesyv av *kvarts*, ett av *bergkrystall* og tretusenfirhundreognittifem av *flint*. St. m. 10 mm. (gml. unr. aaz).

75) **Bit** av flint. *Antall: 458.*

Firehundreogfemtiåtte *biter* av *flint*. St. m. 54 mm. (gml. unr. aaaa).

76) **Rund stein** av bergart. *Antall: 19.*

Nitten *runde stein*, hvorav flere mulige knakkestein. En (fnr. 282) kan ha knusespor. To er skjørbrente. St. m. 20-60 mm. (Fnr. 32, 165, 172, 187, 211, 221, 234, 237, 263, 268, 275, 282, 292, 310, 324, 336 og 342.) (gml. unr. aaab).

77) **Trekullprøve** av trekull. *Antall: 17*

Syitten *prøver av trekull*, derav uttatt en prøve av bjørk (Au.S.) fra mulig ildsted (jnr. 84/620, T- 5899) og en prøve med hasselnøttskall (Au.S.) (jnr. 84/619, T-5898) til 14C-datering. (Laboratoriejournal jnr. 83/613-618 og 84/610-620.) (gml. unr. aaac).

78) **Trekullprøve** av trekull.

En *trekullprøve* (Nat.vit.prøvejournal jnr. 83/202/18.) (gml. unr. aaad). Ikke gjenfunnet ved revisjon, trolig brukt til analyse.

79) **Trekullprøve** av trekull

Fem *trekullprøver* ikke analysert. Samlet vekt 335.7 g. (Fnr. 351 – 355) (gml. unr. aaae).

80) **Makrofossilprøve.**

En *makrofossilprøve* fra mulig ildsted. Restmateriale fra analysert trekullprøve (Laboratoriejournal jnr. 84/620). Vekt 56.8 g. (Fnr. 350) (gml. unr. aaaf).

81) **Makrofossilprøve.** *Antall: 3.*

Tre *makrofossilprøver* fra mulig ildsted, ikke analysert. Samlet vekt 2750.8 g. (gml. unr. aaag).

82) **Jordprøve.** *Antall: 4.*

Fire *jordprøver*, ikke analysert. Samlet vekt 816,7 g. (gml. unr. aaah).

83) **Pollen- og glødetapsprøve.** *Antall: 14.*

Fjorten *pollen- og glødetapsprøver*. (Nat.vit.prøvejournal jnr. 83/202/4-17.) (gml. unr. aaai).

84) **Pollenprøve.** *Antall: 10.*

Ti *pollenprøver*. (Nat.vit.prøvejournal jnr. 84/901/1-5 og 84/906/1-5.) (gml. unr. aaak). Ikke gjenfunnet ved revisjon, trolig brukt til analyse.

85) **Sedimentprøve.** *Antall: 6.*

Seks *sedimentprøver* til rundings- og kornfordelingsanalyse (Nat.vit.prøvejournal jnr.

83/202/1- 3 og 83/202/19-21.) (gml. unr. aaal). Prøve 83/202/1 ikke gjenfunnet ved revisjon, trolig brukt til analyse.

86) **Sedimentprøve**. *Antall: 5.*

Fem *sedimentprøver*, ikke analysert. Samlet vekt 1643,6 g. (gml. unr. aaam).

87) **Pilspiss** av flint.

Pilspiss av flint. (Fnr. 211) (unr. aaaa).

88) **Ryggflekke** av flint. *Antall: 4*

Fire **ryggflekker** av flint. (Fnr. 107, 145, 176 og 200) (unr. aaaa).

89) **Plattformavslag** av flint. *Antall: 34*

Trettifire *plattformavslag* av flint. (Fnr. 19, 23, 91, 112, 116, 134, 140, 141, 145, 146, 156, 166, 169, 172, 181, 184, 194, 215, 220, 295, 307, 309, 325, 336 og 339.) (unr. aaaap)

90) **Kjerne** fragment av flint. *Antall: 4.*

Fire *kjernefragment* av flint. (Fnr. 156, 166 og 184) (unr. aaaa).

91) 12 **Råknoll** av flint. *Antall: 12*

Tolv *råknoll* av flint. (Fnr. 87, 137, 176, 181, 220, 234, 239, 242 og 251) (unr. aaaaq).

92) **Kjerne** uregelmessig av flint. *Antall: 4*

Fire *kjerner uregelmessige* av flint. (Fnr. 103, 135, 140 og 185) (unr. aaaa).

Funnomstendighet: Arkeologisk utgraving.

Funnet i 1983 og 1984 v/ Jane Floors for- og hovedundersøkelse av boplassområde fra tidligmesolitikum, tre ovale groper omgitt av kraftige vollere, tolket som tufter (Floor 1989:282), og et mulig ildsted fra yngre bronsealder. Lokaliteten ligger på nordspissen av Bjergøy i Finnøy k., ca 27- 28 m.o.h., " ... et stykke inne på et nordvendt nes på en flate inntil en bergskråning i sør (ibid. 282)." Undersøkelsene ble konsentrert om en av de tre tuftlignende strukturene: Av et potensielt boplassområde på 200 m² (ibid. 282), ble det undersøkt 33 m² derav 12 m² ved forundersøkelsen i 1983 (Floor 1989). Til sammen ble det funnet 13.005 artefakter. Materialet, som har sine nærmeste paralleller i nordvesteuropeisk tidlig Maglemosekultur og vestsvensk sen Hensbackakultur, kan på typologisk grunnlag dateres til siste halvdel av preboreal tid, omkring 9.500-9.000 (ukalibrerte 14C år) BP. Kull fra et mulig ildsted er datert til 2.510±70BP, kalibrert alder BC510±145 (T-5899). En annen kullprøve er datert til 1.100±190 BP, kalibrert AD865±195 (T-5898). Det er ikke etablert noen sikker sammenheng mellom vollene og det tidligmesolittiske materialet. Det faktum at vollene er rike på flint (Floor 1989, Selsing 1983), skulle heller tyde på at vollene er sekundære, og at flintdistribusjonen derfor er forstyrret. (MK) Undernummer 87) – 92) skilt ut ved revisjon 2019. (AJN)

Kartreferanse/-koordinater: Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, N: 6575159, Ø: 321367.

LokalitetsID: 34211.

Innberetning/litteratur: Jane Floor, 1983, Dyrnes, en eldre steinalders boplass i Finnøy kommune. Fra haug og heidni 1989/3./Lotte Selsing, 1983, Innberetning til topografisk arkiv angående fornminnenr. 5420 K8 R2, Dyrnes, Venja gnr. 61, bnr. 15, 20, 25, Finnøy k., 1983
Funnet av: Jane Floor.

Funnår: 1983/1984.

Litteratur: Helskog, K., Indrelid, S. og Mikkelsen, E.1976: Morfologisk klassifisering av slåtte steinartefakter. Universitetets Oldsaksamlings årbok 1972-1974, s. 9-40.

Fredsjø, Å.1953: Studier i Västsveriges Äldre Stenålder, Göteborg.

Brinch Pettersen, E.1966: Klosterlund - Sønder Hadsund - Bøllund. Acta Archaeologica, vol. 36.

Johansson, A. D.1990: Barmosegruppen: Præboreale bopladsfunn i Sydsjælland. Århus.

Katalogisert av: Morten Kutschera / Arne Johan Nærøy.

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: Fysikkseksjonen, 7034 Trondheim - NTH

D A T E R I N G S R A P P O R T

Oppdragsgiver: Jane Floor
Arkeologisk museum i Stavanger

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Forbehandling	Datert del	¹⁴ C alder før nåtid	Kalibrert alder (MASCA)	$\delta^{13}\text{C}$ ‰
T-5898	<u>DF 1618</u> AmS 84/619 Venja, Finnøy, Rogaland	Trekull	I**	0,20g	1100±190	AD865±195	<u>-26,1</u>
T-5899	AmS 84/620	"	I	3,03g	2510± 70	655±145BC	"
*) Ikke målt							
**) Kalde løsninger benyttet							

Dato: 27. september 1985

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Steinar Gulliksen

Reidar Nydal

etb ams5
26.7.83 PB/is

Innberetning

Gjelder tornminne 5420 K8 R2, Dyrnes, Venja, gnr. 61, bnr. 15, 20, 25. Materiale fra boplassen har aksesjonsnr.

1983/2. Tidligere innkommet materiale 1980/69 og 1980/70

Hensikten med betaringen var bl.a. forsøk på å tolke de ryggformete avsetninger som var funnet på boplassen.

Ut fra form og beliggenhet kan ryggene være strandvollavsetninger. De innsamlete prøver kan muligens gi svar på om dette er riktig.

Snitt gjennom ryggen (sydveggen):

(se også dagbok P.B.)

0 - 20 cm	Brunsvart sandjord med planterøtter
(15 - 20 cm)	Lys brun sand, dårlig sortert. Finnes bare helt vest i snittet.
20 - 40 cm	Rødbrun stein- og grusrik sand. Hardpakket.

Den underste rødbrune sand hadde et visst bimodalt preg og kan derfor muligens være et strandsediment. Hardpakkingen skyldes trolig jernutfellinger.

Prøve 83/202/1	Stein til rundingsanalyse fra den rødbrune sand, 30-40 cm dyp.
83/202/2	Sedimentprøve til kornfordeling, 40 cm dyp.
83/202/3	Sedimentprøve, tatt fra bunnlaget (30-40 cm dyp) i det utgravde område, 1,5 m N for snittveggen. Kornfordeling.

Det er funnet artefakter under det mulige strandsediment, i et sediment som minner om det overliggende. Dette tyder på omroting, men det er ikke mulig å si om det skyldes mennesker eller om det er naturlige prosesser (f.eks. en storm som har kastet materiale over boplassen).

Det er mulig at steinlaget på 10 cm dyp representerer en gammel markoverflate. Pollenanalyse kan muligens gi svar på om dette er tilfelle.

Spekulasjoner:

Funntypene viser til mesolitisk alder av boplassen. Da flinten ikke er bølgerullet, er det lite trolig at det dreier seg om en transgredert boplass. Dersom dette var tilfelle, må materialet være av seinglasial (paleolitisk) alder.

Ut fra strandforskyvningsdata fra Yrkje og Hjelmeland, er det trolig at den seinglasiale Yngre Dryas transgresjonen nådde opp til 46-47 m.o.h. Dersom boplassen var strandbundet, må den skrive seg fra regresjonsfasen etter transgresjon. Jfr. Karl Anundsen skjedde regresjonen svært hurtig, og basert på hans kurve over strandforskyvningen fra Yrkje, kan boplassen ha vært i bruk fra ca. 9.500 B.P.

Erfaringene fra Toftøy, Øygarden, viser at nøye stratigrafiske/sedimentologiske undersøkelser kan være nødvendig for å komme videre i datering av boplassen. Særlig gjelder dette i forbindelse med tolkning av sedimentene og mulighetene for omroting av lagene ved strandprosesser, dersom boplassen har vært i bruk på og ved en strandvoll som var under dannelse.

100 m øst for lokaliteten ligger en stor myr, ca. 22 m.o.h. Denne er nå oppdyrket. Dersom boplassen var strandbundet, må det ha vært en grunn vik inn like øst for boplassen. Det skulle derfor være mulig å finne egnet materiale til en mer regional pollenundersøkelse her. Samtidig burde det finnes marine sedimenter her som evt. var avsatt samtidig med boplassen, noe som åpner muligheten for datering via skjell, sammen med eventuelle pollenundersøkelser.

Stavanger, 18.7.83

Per Blystad

Per Blystad

Innberetning til topografisk arkiv angående undersøkelse av steinalderboplass Dyrnes, UTM 214 753, 27 m o.h., angår Venja, gnr, 61, bnr, 15, 20, 25, Finnøy kommune, Rogaland.

Aksesjonsnr. 1983/2. Fornminnenr. 5420 K8 R2. Sammen med Jane Floor 31.10.83

Begrunnelse: Bevilgning fra Bygdeboknemnd og AmS til forskningsgraving.

Formål med reisen: Naturfaglige undersøkelser og innsamling av naturfaglige prøver.

Vær: Kjølig, delvis skyet, vind. Eneste gode dag etter mange med ufyselig vær.

Arbeid som ble gjort: Sondering av myrer, innsamling av prøver, graving.

- Sondering av myrpartiene V og NV for boplassen 25-50 m fra denne. Myrpartiene er grunne, maksimum 30 cm dype og steinfylte. De store steinene er dels bare, dels vegetasjonsdekket. Torven ligger på flatt, bart fjell eller på sandete, løse sedimenter. Disse myrpartier er uegnet til pollenanalyse og antagelig også yngre enn boplassen.
- Sondering av drenert myr Ø for boplassen. I nedre del av myren var torven 30-60 cm tykk. Rett øst for låven var torven tykkere enn 1 m. Sonderboret var bøyet i gjengene, det var derfor bare mulig å bruke 1 m stang. Myren er drenert, det står 2 kummer i bakkenivå. Ifølge sønnen på gården er myren opp mot 2 m tykk. Det måtte brukes dynamitt for å få vekk store stammer og røtter. Han antok det var furu. Bak låven lå 2 trerester fra myren; en stamme, antagelig av eik, og en stubbe. Opp til veien lå massetak i antatt strandmateriale.

- Innsamling av sedimentprøver fra boplassen. Boplassen ligger på/i strandgrus. På grunn av vollformete løsmassedannelser (ryggformede avsetninger) med tilknytning til steinalderbosetningen, er en del forhold uklare. Det er vanskelig å avgjøre hvorvidt de vollformete løsmassedannelser er samtidige med deler av steinalderbosetningen eller yngre enn denne. Funnfrekvensen er stor under og i "vollene", men liten mellom vollene. Det kan tyde på at "vollene" er yngre enn steinalderbosetningen. For å belyse problemet ad naturfaglig vei, ble det innsamlet 3 sedimentprøver til sorteringsanalyse:

83/202-19: 3x5y i sørlige profilvegg innsamlet 25-35 cm under arkeologisk definert overflate, brunlig sandet og steinet (rundete) strandgrus.

83/202-20: 3x5y i sørlige profilvegg innsamlet 50-60 cm under arkeologisk definert overflate, rett under 83/202-19, brunlig sandet og steinet (rundete) strandgrus (mindre stein enn i 83/202-19).

83/202-21: 3x6y i østlige profilvegg innsamlet 20-35 cm under arkeologisk definert overflate, grålig grusholdig sand. Det er tanken at disse sedimentprøver, sammen med flere som senere skal innsamles fra boplasslagene, skal belyse hvilke sedimenter som er opphavsmaterialet for de vollformete løsmassedannelser.

Stavanger, 28.10.83

Lotte Selsing
Lotte Selsing

Vedlegg 8

Lokalitet I Dyrnes, Venja gnr. 61, bnr. 15, Finnøy kommune oversikt over dokumentasjonsmateriale.

AKS.NR. 1983/20
S114034

Saksmappe med rapporter og sakspapirer.

En mappe med kopier av tegninger av artefakter (originaltegningene er ikke funnet).

Fotodokumentasjon

Sorthvitt filmer: Film nr. 4151, 4152, 4377, 4478, 4479, fotoliste i arkiv.

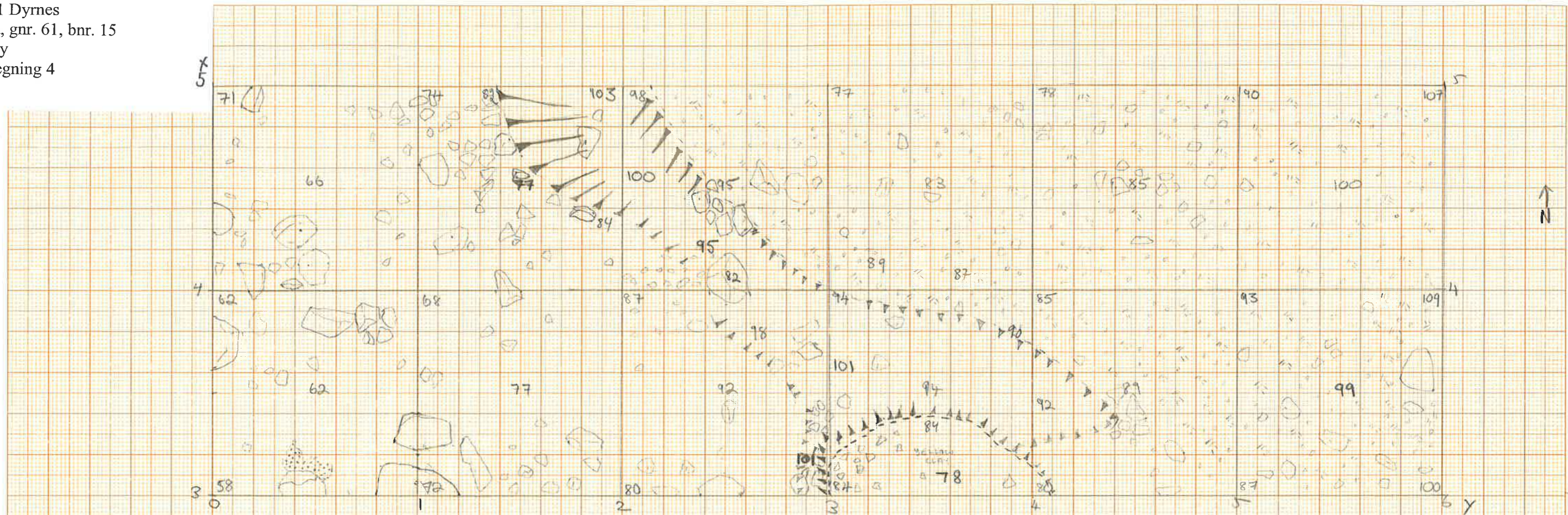
Lysbilder: 9 filmer, noen er nummeret.

Plantegninger

1	Plantegning - overflaten på lokaliteten før avtorving		07.06.1983
2	Plantegning - etter avtorving (nivellementer)	3-5x 0-6y	1983
3	Plantegning - etter at torvlaget er fjernet	3-5x 0-6y	08.06.1983
4	Plantegning - lag 1 - topp og bunn (10cm gravningslag)	3-5x 0-6y	12.06.1983; 16.06.1983
5	Plantegning - lag 2 ?	3-5x 0-6y	28.10.1983
6	Plantegning - utfelling - 20 cm	3-5x -3-3y	
7	Plantegning - bunn utfelling- 30 cm	3-7x-3-3y	
8	Plantegning - bunn utvaskingslag	0-3x 0-3y;	17.08.1984
9	Plantegning - bunn utfelling - 10 cm	0-3x 0-3y	23.08.1984
10	Plantegning - bunn utfelling - 20 cm	0-3x 0-3y	
11	Plantegning- bunn utfelling- 30 cm snitt ildsted 5x 1,5-2,5y	0-3x 0-3y	28.08.1984 29.08.1984
12	Plantegning - bunn utvaskingslag og bunn utfelling - 10 cm	3-5x-3-0y	15.08.1984
13	Plantegning - bunn utvaskingslag	5-7x 0-3y	21.08.1984
14	Plantegning - bunn utfelling ->10cm og bunn utfelling til ca. 20cm	5-7x 0-3y	22.08.1984
15	Oversikt utgravd felt		
16	Plan og profil ildsted 4-5x 1-2y		

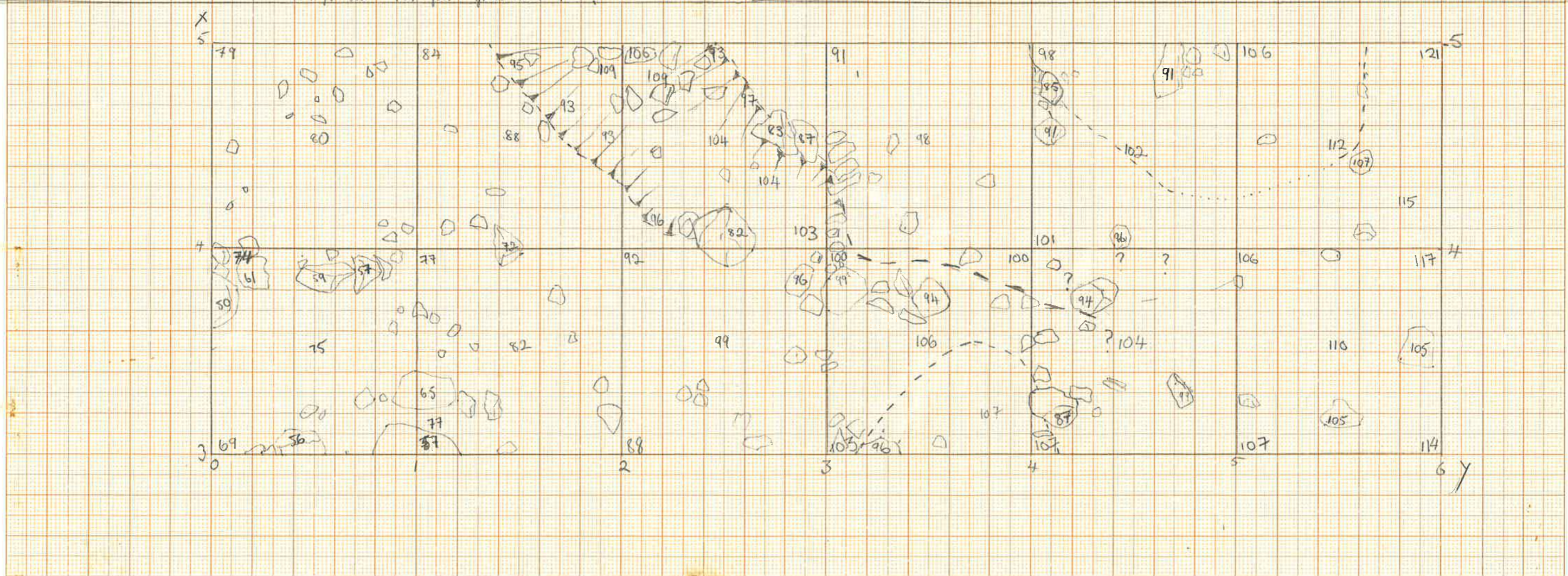
Profiltegninger

1	Profiler - overfla te før avtorving	
2	Profiler 4x 0-6y - 0-V profil mot N, 3x 6-0y - V-0 profil mot S, 3-4x 0y - N-S profil mot V, 4-3x 6y - S-N profil mot 0	1983
3	Profil 3x 7-0y	28.10.1983
4	Profil - N-S profil mot V - hvilken rute? Plantegninger - 2x3y Bunn torvlag, bunn lag 1 og sluttet gravning i lag II	1983 17.06.1983
5	Profiler 5x 0-7y (mot N), 3x 7-0y (mot S)	14.08.1984
6	Profiler 3x 0-3y (mot N), 5x -2-0,5y (mot S), 5,5x 3-0y (mot N).	30.08.1984
7	Profiler 7x 0-3y (mot S), 5,5-7x 0y (mot 0), 7-5,5x 3y mot (V)	
8	Profiler 2,5x 0-3y (mot S) 0x 3-0y (mot V) 2,5-0x 3y (mot V) 0-2,5x 0y (mot 0)	
9	Profil - 5x 0-5y (Kladd?)	
10	Profil - 1,5x 1-2y ????, prøveuttak	1984
11	4x 0-6y - 0-V profil mot N, etter ferdig gravd ildsted	31.09.1984

V-linje del svant
 B-linje del resten av grunnkanten

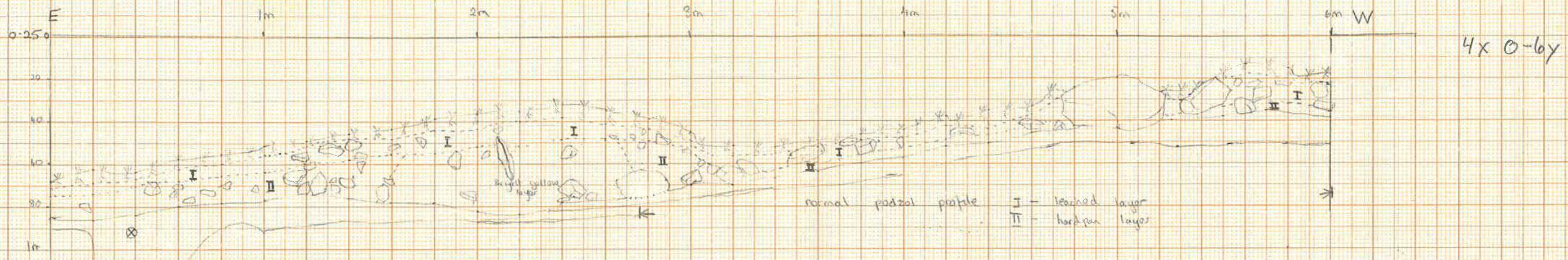
Dyrnes, UL 1527, Finnøy
 1/12/6
 for 1:35

1/16/6
 for 1:35

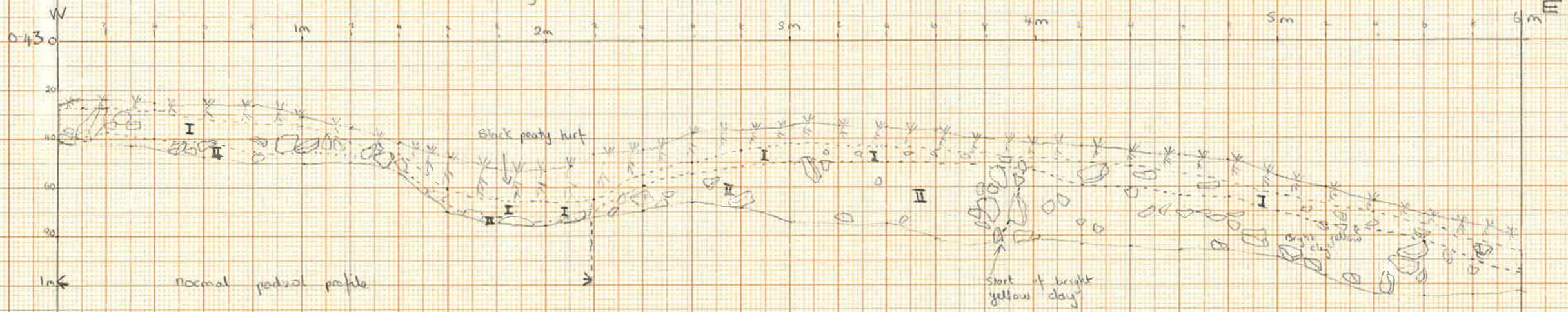
Scale 1:20 E-W section facing North.

Jan 1950

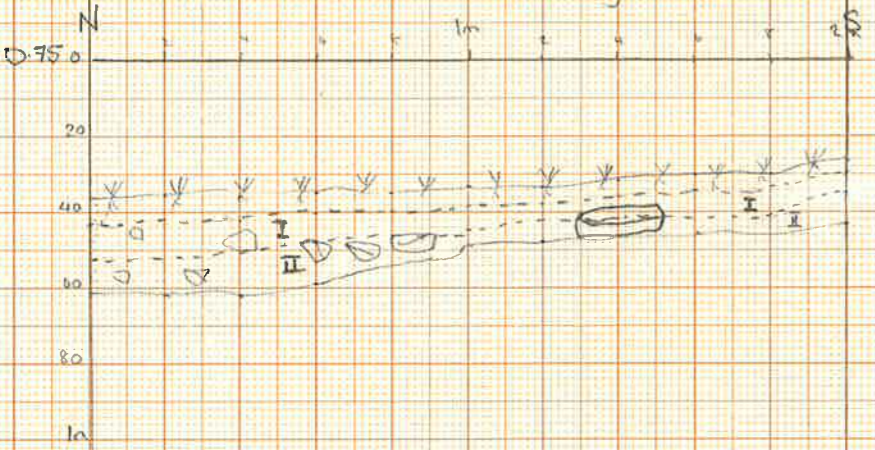
4x 0-6y

E-W section facing South.

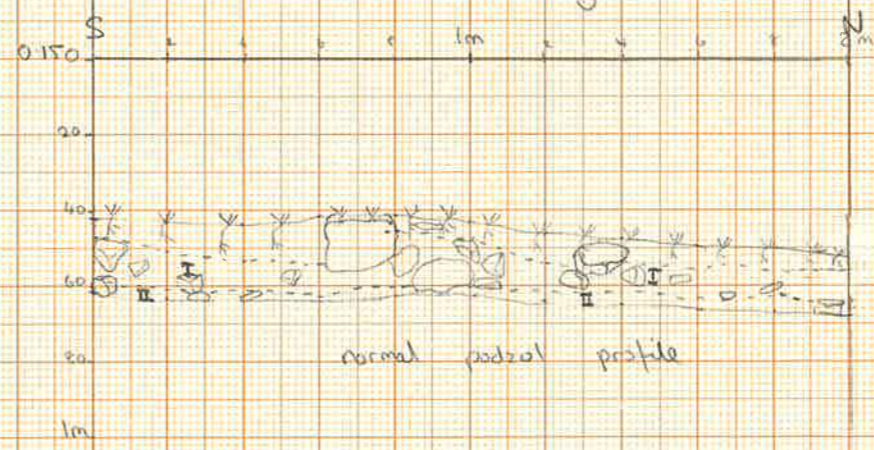

3x 6-0,y

N-S section facing W.

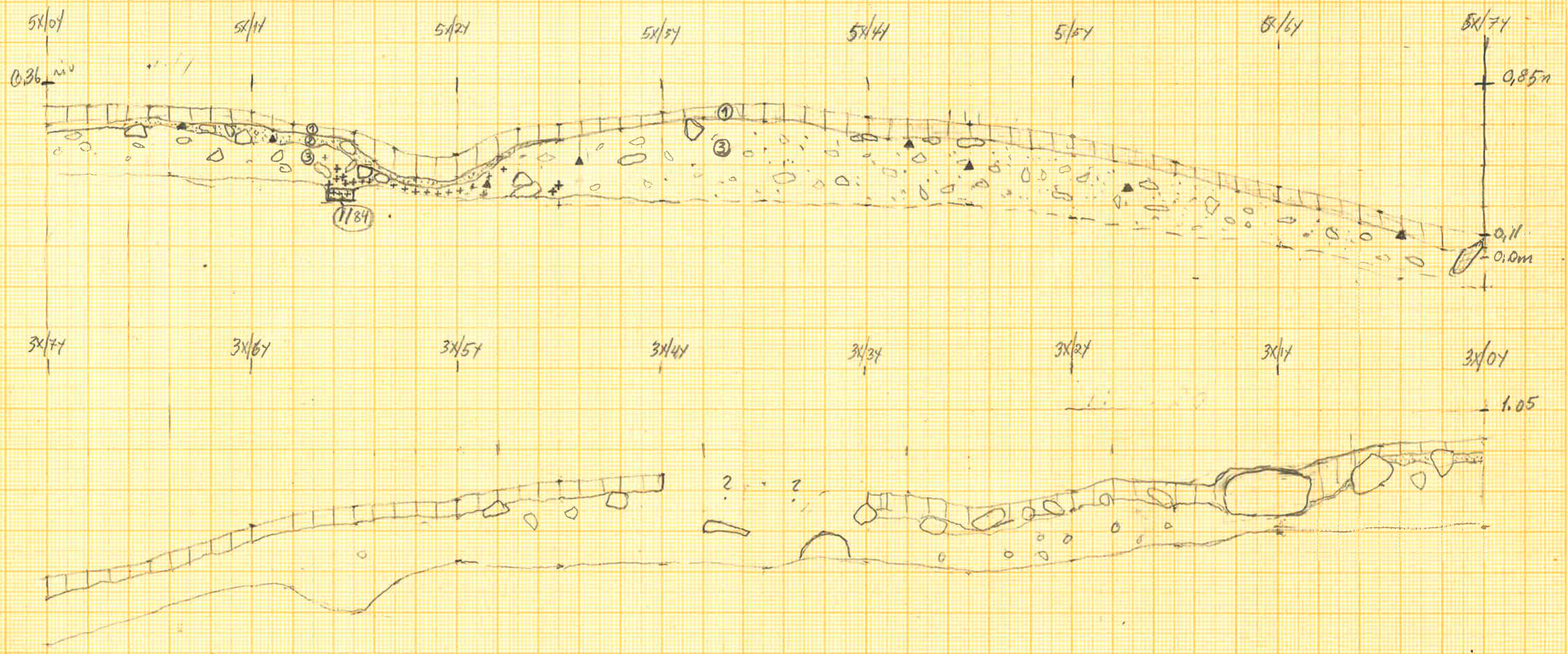
N-S section facing E.

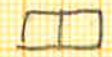

S10862
 Lok. 1 Dyrnes
 Venja, gnr. 61, bnr. 15
 Finnøy
 Profiltegning 2

Nx 1.21

1.22 0.22
0.36 + 0.18
0.54 1.05

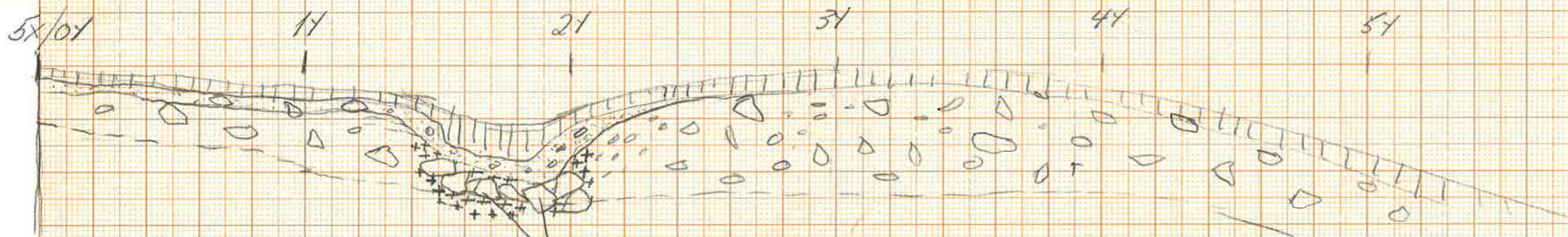
TEGNFÖRLÄRNING:

- lag 1 (torvlag)
- " 2 (grått, sandig utvaskningslag)
-
- " 3 (B-horisont = rödbrunt grus/stenholdig anrikningslag)

- funnmarkering
- trekull
- 14C-pröve 1/84

S10862
 Lok. 1 Dyrnes
 Venja, gnr. 61, bnr. 15
 Finnøy
 Profiltegnig 5

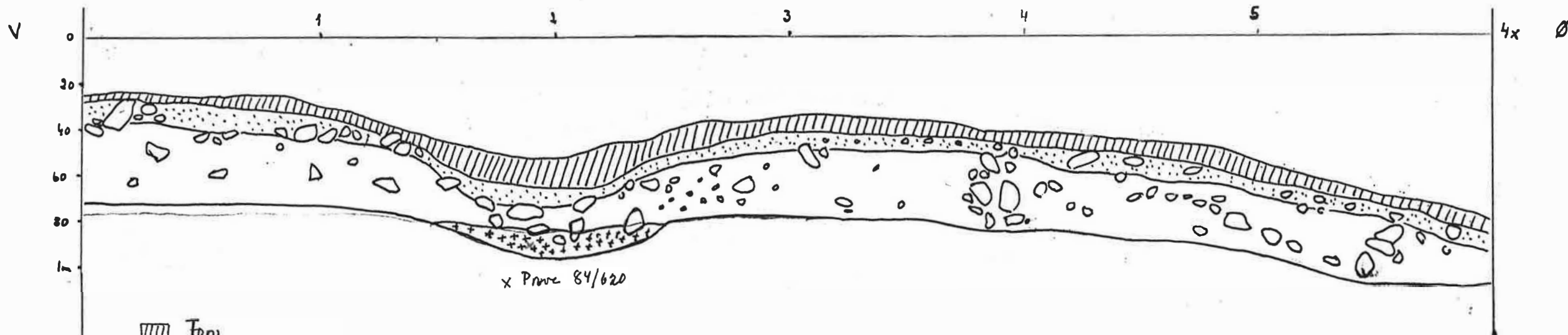
18-3/11 12/1-24 7m Dyrne

Konsentrasjon av stein som synes å
 ha sammenheng med et mulig ildsted.

- ▨▨▨ torv
- ⊙⊙⊙ Utvaskningslag
- ⊙⊙ Anrikningslag
- +++ Trekull

Sandig grus m. mye stein. Mye nerverste stein, men forholdsvis få blokker.
 Sedimentet virker homogent, dvs ingen synlige strukturer som felles lagdeling.
 Steinmaterialet er gjennomgående rullet og viser tydelig tegn på
 vannrulling (strømsmateriale?)
 Linser med mere finkornige (sandige?) sedimenter som inneholder
 mindre stein (furnfjornd)

- Forv
- Utvaskingslag
- Uttellingslag
- Trukkull / Joldsted

Sandig grus m. mye stein. Mye nevestor stein men få blokker. Sedimentet homogent dvs. ingen synlige strukturer som f.eks. lagdeling. Steinmaterialet gjennomgående rundt og viser tydelig tegn på vannrulling (strandmateriale?). Linser med mer finkornet materiale.

Sta. lok. Dyrnes, Venja 61/15, Finnøy k.
 Profil 4x - ø-v sett mot nord.
 31.09.84, JF.

6

ØYPOSTEN

INFORMASJONSBLAD FOR FINNØY KOMMUNE

NR. 13

August 1984

ÅRGANG 15

BRU I HELGØYSUND NEPPE TIL TJUL

Det ser nå ut til å bli noko meir kjøt på planane om bru i Helgøysund. Eiter at det i vår kom utspel frå innbyggjarane på Helgøy og Talgje har det nå komme konkrete langtidsbudsjettløyvingar til prosjektet. Frå Rogaland fylke er det totalt avsett 14 millionar kroner i perioden 1986-88. Beløpa for kvart år er 6 millionar i 1986 og 1987 og to millionar i 1988. Av desse pengane er sju millionar ekstraløyvingar frå staten. Dei resterande sju er det fylke og kommune som må dekkja. Kommunen med 25% og fylket med 75%.

I handsaminga av langtidsbudsjettet vedtok kommunen å løyva pengar paralellt med fylket.

Rådmannen seier til Øyposten at ein i beste fall kan vona

på anleggsstart i 1986. Men til den tid er det mykje planleggingsarbeid som står att. Nett nå er ein inne i utgreiingsfasen vedrørande alternativet med vegsamband til Tjul i staden for ferjestø. Frå vegkontoret er det bedt om uttale frå kystvernet om stenging av sundet mellom Talgje og Tjul. Men dette alternativet vert venteleg så dyrt at det fell langt utanom dei økonomiske rammene som er sett for prosjektet. I si saksutgreiing til formannskapet seier han såleis: «Skal ein ha von om ei snarleg løysing i Helgøysundområdet, bør ein gå på dei framlagde planane med ferjestø på Helgøy. Sjølv om investeringsane i ferjestø og litt veg på Helgøy kan visa seg å vera overfløydige ein gong i framtida, så vil dei ha gjort nytta i så

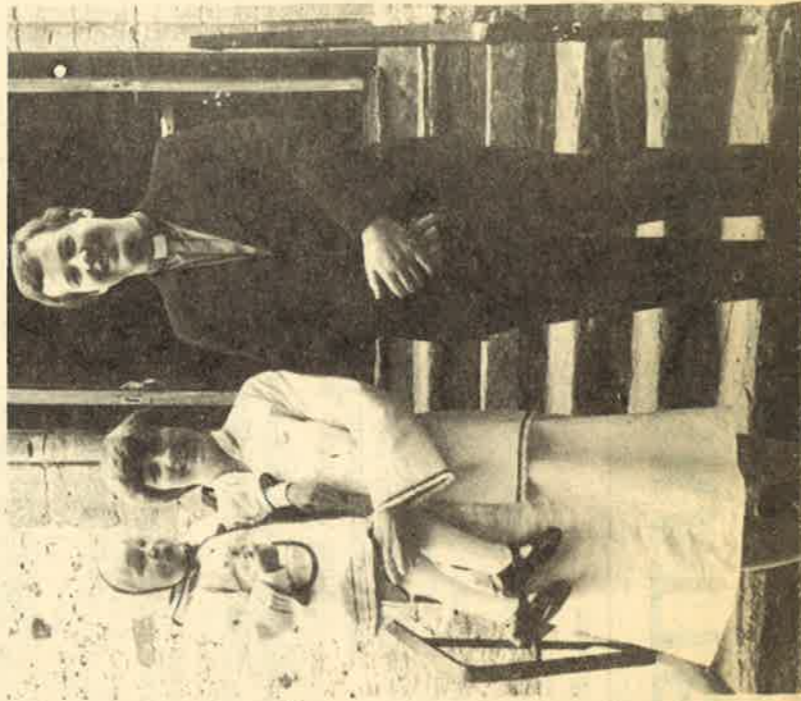
mange år at det er prisen verdt.»

Så langt er det fleire instansar som har uttala seg og gått mot bru og fylling. Rogaland Fiskarlag har gjort fylgjande vedtak: «Styret i Rogaland Fiskarlag kan ikkje akseptera fjordkryssing mellom Talgje og Tjul og Talgje og Helgøy vert utførte med fylling da dette vil representere en stor ulempe for de fartøyer som fisker i dette området.»

Rogaland Fiskarlag vil også vise til at fremtidig oppdrettsvirksomhet i dette området tro- lig vil bli umuliggjort dersom fjordkryssing skal skje med fylling. Styret vil anbefale at kryssing blir utført med broer med minimum seilingshøyde på 12 m. Om mulig kan dette gjøres med delvis fylling og bro.»

Fiskerisjefen i Rogaland sluttar seg til uttalen frå Fiskarlaget. Frå Forsvarskommando Framhald siste side

Ny prest

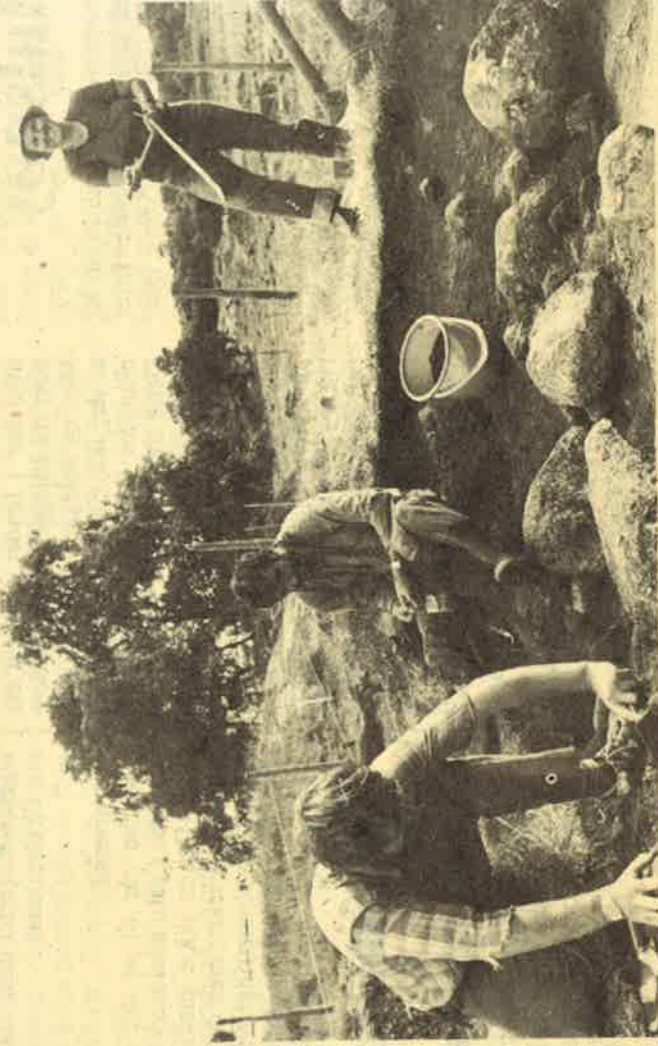

Finnøy prestegjeld har fått ny sokneprest. Søndag 19. august vart han innsett i sitt nye embete. Her er bilete av den nye soknepresten, Arne Dag Kvamsøe, saman med kona Marit og dottera Solveig som er tre år. Minstebarnet er ikkje med på biletet. Vesle Ingrid Synnøve var sovande då bilete vart teke. Meir om presten på side tre.

Interessant funn:

Utgraving på Dyrnes

Tre arkeologar frå Arkeologisk museum i Stavanger er i desse dagar i ferd med å grava ut den eldgamle buplassen på Dyrnes, Bjergøy. På biletet ser me Bernt Rivelsrud, Jon Inge Svendsen og Jane Floor i arbeid. På side 5 kan du lesa meir om denne utgravinga.

Europameistrar

Kjell Nåden

Finnøy har fått Europameistrar i havfiske igjen. Men i år gjekk det betre for laget enn tidlegare. Finnøylaget drog heim med dei aller fleste førstepremiane. Laget var sammansett av Kjell Nåden, Olav Landa, Leidulf Bergsvik og Oluf Olsen. Eit

par dagar etter at konkurransen var avslutta snakkja Øyposten med Kjell Nåden. Han vann den individuelle konkurransen i fiske med tynt snøre. (Direkte har ikkje Øyposten lukkast i å få fatt på dei tre andre, orsakar).

Framhald siste side

Utgraving på Dyynes

I fjor starta Arkeologisk museum i Stavanger utgravinga av steinalderbustaden på Dyynes. Utgravinga i fjor var finansiert av Bygdeboknemnda for Sjernarøy. Etter at gravinga i fjor var avslutta tykte ein frå Arkeologisk museum si side at funnet var så lovande at ein ynskte å gjera ytterlegare undersøkingar. Desse vidare utgravingane er no komne i gong og vil vara fram til månadsskiftet august/september. Øyposten var på ei lita synfaring på utgravingsstaden fire-fem dagar etter at gravinga hadde starta, den 17. august.

Delvis utgraving

Jane Floor lei ar utgravinga og fortel til Øyposten at det framleis berre er snakk om ei delvis utgraving. I denne omgangen dreiar det seg om omlag 14 kvm. flate som skal opnast og granskast. Resten av buplassen vil ein la liggja urørt, slik at ein i framtida kan nytta dei urørte delene som referansar.

-Sjølv om våre utgravingsmetodar er det beste vi har i dag, er det ikkje urimeleg at ein i framtida vil ha langt betre metodar. Difor let vi alltid så my-

kje som råd av eit funn liggja att slik at det skal vera råd å kunna grava vidare i urørt jord seinare. Berre i dei fall der utgravinga blir gjort før ei utbygging og der utbygginga vil øydeleggja forminnet grev vi ut alt, fortel Jane Floor.

Gamal buplass

Buplassen er frå den eldste tida ein kjenner busetnad i vårt land. Inntil i vår representerte den det sørlegaste funnet frå denne tidsepoken det her er snakk om. (I vår vart det funne ein liknande buplass på Galta, Rennesøy. Denne buplassen var til forskjell frå Dyynes omrøta som fylgje av dyrking). Førebels har ein ikkje kunna datera buplassen på Dyynes nøyaktig. Buplassen har etter alt å dømma lege i kontakt med strandsona, og på grunnlag av denne teori har ein freista å rekna ut når strandlinja gjekk i buplassen. På grunnlag av dei utrekingane ein har gjort til dessar ser det ut til at ein hanskast med eit funn som er åtte-tusen år gammalt.

Jane Floor, Jon Inge Svendsen og Bernt Riveisrud grev ut buplassen, medan nyfikkne bissnar.

Bernt Riveisrud soldar den massen som er groven ut av buplassen.

Nøyaktig Datering

Det er uråd å datera funnet nøyaktig på grunnlag av utrekingar over strandlineforflyttinga. Difor vonar arkeologane før utgravinga starta at ein kunne finna materiale å datera etter. Særleg ynskte ein seg å finna rester etter ein eldstad. Dersom ein kan finna trekol, vil det etter all denne tida vera råd å datera funnet svært nøyaktig. Så langt i utgravinga ser det kanskje ut til at ein har hatt lukka med seg. I utkanten av utgravingsområdet har ein funne noko som kanskje er kol. Det er teke prøvar av dette funnet. Arkeologane ser med stor spaning fram til resultatet av testane som skal gjerast på desse prøvane.

Mange «ting»

- Kva har de elles funne?
- Stort sett er det avfall etter reiskapsproduksjon pluss nokre reiskapar. Etter så lang tid er sjølvstekt alle spor etter organisk materiale forsvunne, så det er helst flint me finn. Jane Floor syner fram eit par av funna; pilesissar, økser og nokre små flintbitar.

Den massen som blir groven ut blir salla. Sollet er finmaska og alt som er mindre enn 0,4 mm vert nøye granska. Nå som det er knusktørt går sallinga lett. I fjor då ein grov i ausregn måtte ein hjelpa seg med vann for å få massen gjennom sollet.

- Om veret held kjem vi nok til å salla all massen vi grev ut i år, seier Jane Floor. Førre året var det altfor arbeidskrevjande å bera jorda i bøtter ned til sjøen for å salla. Då kontrollsol-la vi berre noko slik at vi visste kor mykje det gjennomsnittleg var av «ting» i den massen vi grov ut. Forresten så finn vi det meste når vi grev. Det er berre

Eit tilbakesyn

Av Olav Hidle

I 1932, eller 33 brann det gamle meieriet på Finnøy. Det stod på Kvameheii, ved det geografisk rette midtpunktet på Øya. Men eit nytt meieri måtte liggja til kai. Men med tri krinsar med kvar sin kai vart det strid. Austsid-buen tjuvstarta med å byggja Finnøy Meieri ved sin kai. Vestsida svara med å byggja Ryfylke Meieri i Steinsvåg. Vesle «Forra» hadde i mange år ført mjølk frå Sørtalgje, Fogn og vel også frå Reilstad til Stavanger og Omegn Meieri. Då dette meieriet var med i Frue Meieri fylgde og desse leverandørane med. Omlag på denne tidi tok ein tiltaksam ryfkyling til med mjølkesalsmeieri i Stavanger, Rogaland Meieri. Dette Meieriet fekk mjølka frå Reilstad men og frå Sjernarøyane. Rogaland Meieri betalte to-tre øre meir for literen enn øy-meierii greidde å betala ut. Med ein slik overpris var det fleire mann med store gardar som tok til å

ymta om å levera mjølka til Rogaland Meieri. Dette var ille. Og det gjekk brev til Ordføraren om kva veg det kunne korre na til å gå, og om han kunne gjera noko med meieristriden. Det kom svar attende frå ordførar A. Steinnes: Han hadde arbeidd så lenge med dette, skreiv han, han trudde ikkje at det nytta meir. Men noko var på gong no. Gode folk arbeidde for å få til ei ordning. Og etter ei tid lukkast det: Finnøy Meieri vart lagd ned. Ryfylke meieri flytte til Judaberg. Alle dei tri krinsane på Finnøy gjekk med i det nye meieriet. Indre Nedstrand, Ombo, Sjernarøyane, Fisterøyane og Fogn var med. Berre Hovdaksinsen og Sør-Talgje held ved å senda mjølka til Frue Meieri. Det vart ein bra stor og velordna meierikrins som fekk arbeida godt i mange år.

Men tida gjekk vidare med nye framsteg. På Jæren auka bruk av kraftfor. Mjølkekemengda auka og. Meieria måtte utvida eller byggja nytt. Og Nærbo meieri kunne etter nybygging ta mot meir mjølk. Rennesøy fekk tilbod om 6-8 øre i tillegg for mjølkeliteren. Dei slo til, la ned meieriet sitt, og sende mjølka si til Nærbo.

To tri år seiare sto Finnøy for tur. Ved levering til det nye Rogaland Meieri - Frue og Nærbo-, skulle dei få 6-8 øre meir for literen.

Det vart meir strid her. Men enden vart at og Finnøy gjekk med. Sjølv tykte og dette var heilt ille, men ville ikkje vera med på avgjerda. Men eg har vyrdnad for dei tilsette ved meieriet som greidde å berga meieriet slik at drifta kunne halda fram.

Neste meieriet var Årdal Meieri. Her var og mange imot. Og Per Vabø i «Bondevennen» åtvara mot å leggja ned Ryfylke Meieri. Men det gjekk sameleis her. Som for Rennesøy vart det heil nedleggjing.

Av mjølka til Frue- og Ryfylkemeieri leverer no Ryfylke 55%. So kan ein spørja: Var det rett då me for femti år sidan sa nei til Rogaland Meieri, og var det rett då me for nokre få år sidan sa ja til det nye Rogaland Meieri?

Grendahus på Fogn

Generalplanrulleringa i dei ymse hovudutvala byrjar så smått å komma i gong. Då generalplanen stod på saklista til uformell drøfting i siste kulturstyremøte, var eit nytt moment førti til protokolls:

Det vart ytra ynskje om Grendahus/ungdomshus/-klubbhus på Fogn.

Ein pilespliss frå buplassen. Flintbiten er omlag tre cm lang og ein cm brei.